

KANCELARIA SENATU
BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI
Zespół Informacji i Statystyk

Statystyki posiedzeń Senatu

1989–2010

wraz z danymi o czasie posiedzeń
izb wybranych krajów europejskich

OPRACOWANIA TEMATYCZNE

OT-593

LISTOPAD 2010

Spis treści

WSTĘP	3
I KADENCJA (18.06.1989 – 25.11.1991)	4
II KADENCJA (25.11.1991 – 31.05.1993)	6
III KADENCJA (19.09.1993 – 20.10.1997)	8
IV KADENCJA (20.10.1997 – 18.10.2001)	11
V KADENCJA (19.10.2001 – 18.10.2005)	13
VI KADENCJA (19.10.2005 – 04.11.2007)	16
VII KADENCJA (od 05.11.2007) dane za okres od 05.11.2007 do 04.11.2010	18
PODSUMOWANIE	21
ZAŁĄCZNIK 1: STATYSTYKA POSIEDZEŃ SENATU W LATACH 1989–2010	
W PODZIALE NA KADENCJE	29
CZAS TRWANIA POSIEDZEŃ WYBRANYCH IZB PARLAMENTARNYCH	36
ZAŁĄCZNIK 2: TABELARYCZNE ZESTAWIENIE CZASU TRWANIA POSIEDZEŃ	
WYBRANYCH IZB PARLAMENTARNYCH	39

Materiał przygotowany przez Zespół Informacji i Statystyk Biura Analiz i Dokumentacji.

©Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2010

Opracowanie:

Tomasz Skwarek

Biuro Analiz i Dokumentacji Kancelarii Senatu
Dyrektor – Agata Karwowska-Sokołowska – tel. 022 694 94 32, fax 022 694 94 28,
e-mail: sokolows@nw.senat.gov.pl
Wicedyrektor – Ewa Nawrocka – tel. 022 694 94 32,
e-mail: nawrocka@nw.senat.gov.pl
Zespół Informacji i Statystyk tel. 022 694 93 59, fax 022 694 90 56

WSTĘP

Opracowanie niniejsze jest syntetyczną prezentacją statystyk dotyczących posiedzeń Senatu. Przygotowywane dotychczas zestawienia dotyczyły czasu posiedzeń, liczby dni posiedzeń oraz efektywnego czasu pracy (wyrażonego w godzinach i minutach czas trwania posiedzenia Senatu, bez czasu przerw). Obecnie rozszerzono te dane o informacje dotyczące liczby stron w stenogramach oraz o informacje dotyczące liczby przeprowadzanych głosowań.

Źródłem informacji były stenogramy z posiedzeń Senatu. O ile nie było żadnych problemów z ustaleniem liczby posiedzeń Senatu, o tyle pewne rozbieżności pojawiają się przy ustalaniu liczby dni posiedzeń. Otóż zdarza się, że w jednym dniu odbywają się dwa posiedzenia Senatu. W III i IV kadencji uznano, że w przypadku dwóch posiedzeń Senatu, które odbywają się jednego dnia, liczbę dni posiedzeń liczy się jako dwa dni kalendarzowe. W V kadencji przyjęto, że są to dwa posiedzenia, ale tylko jeden dzień kalendarzowy. Taką zasadę przyjęto dla wszystkich kadencji w niniejszym opracowaniu i dlatego omawiane w nim dane dotyczące liczby dni posiedzeń Senatu różnią się od podawanych we wcześniejszych opracowaniach (np. w *Wybranych danych o pracy Senatu*). Rozbieżności te występują w następujących przypadkach:

1. III kadencja – we wcześniejszych opracowaniach podawano informację o 183 dniach posiedzeń Senatu RP, w niniejszym opracowaniu liczba ta wynosi 177 dni. Różnica wynika z faktu, że sześciokrotnie w jednym dniu odbywały się dwa posiedzenia Senatu:
 - * 9 listopada 1995 r. – zakończono 57. i rozpoczęto 58. posiedzenie,
 - * 21 grudnia 1995 r. – zakończono 61. i rozpoczęto 62. posiedzenie,
 - * 28 grudnia 1995 r. – zakończono 62. i rozpoczęto 63. posiedzenie,
 - * 11 lipca 1996 r. – zakończono 78. i rozpoczęto 79. posiedzenie,
 - * 5 marca 1997 r. – zakończono 93. i rozpoczęto 94. posiedzenie,
 - * 25 czerwca 1997 r. – zakończono 102. i rozpoczęto 103. posiedzenie.
2. IV kadencja – we wcześniejszych opracowaniach podawano informację o 190 dniach posiedzeń Senatu RP, w niniejszym opracowaniu liczba ta wynosi 188 dni. Różnica wynika z faktu, że dwukrotnie w jednym dniu odbywały się dwa posiedzenia Senatu:
 - * 19 marca 1998 r. – zakończono 8. i rozpoczęto 9. posiedzenie,
 - * 16 grudnia 1998 r. – zakończono 25. i rozpoczęto 26. posiedzenie.

Kolejne kłopoty pojawiły się przy obliczaniu efektywnego czasu pracy Senatu. Otóż nie wszystkie stenogramy zawierały potrzebne informacje. Niekiedy brakowało godziny

rozpoczęcia lub zakończenia posiedzenia, a niekiedy niedostatecznie opisano przerwę. W takich przypadkach posiłkowano się protokołami z posiedzeń i zapisami przebiegu posiedzeń na taśmach video. Niestety nie wszystkie informacje były dostępne. W I kadencji brakuje informacji dotyczących czasu przebiegu 1. i 2. posiedzenia, a w II kadencji czasu trwania przerw na 32. posiedzeniu (dzień pierwszy i drugi). W obydwu przypadkach czas ten oszacowano na podstawie liczby stron w stenogramach.

W stosunku do opracowań wydanych przed 2010 r. uzyskano wiarygodne dane dotyczące przerw na 36. posiedzeniu I kadencji i dane te uwzględniono w obecnym opracowaniu, co spowodowało zmiany w informacjach dotyczących czasu pracy Senatu.

Dla potrzeb opracowania przyjęto dwojakie oznaczenia czasu:

- * trzyczłonowe – 23:15:00 – oznaczające czas trwania posiedzeń (obrazy trwały 23 godziny i 15 minut),
- * dwuczłonowe – 23:15 – oznaczające godzinę wskazywaną przez zegar (obrazy zakończyły się o godzinie dwudziestej trzeciej piętnaście).

I KADENCJA (18.06.1989 – 25.11.1991)

I kadencja Senatu trwała 2 lata i 5 miesięcy. W tym czasie odbyło się 61 posiedzeń, które zajęły 90 dni kalendarzowych, a obrady trwały 555 godzin i 48 minut. Stenogramy z tych posiedzeń mają łącznie 4224 strony. Przeprowadzono 1362 głosowania jawne (przeprowadzane przez podniesienie ręki i od 23 maja 1991 r. za pomocą aparatury elektronicznej, dalej zwane głosowaniami elektronicznymi) i 7 głosowań tajnych.

W kadencji tej głosowania odbyły się na wszystkich posiedzeniach. Najmniej głosowań – po 1 głosowaniu – odbyło się na 5. i 8. posiedzeniu. Najwięcej – 79 głosowań – na 59. posiedzeniu.

Okresami porównywalnymi będą tutaj pierwsze dwa lata kadencji. W pierwszym roku Senat odbył 25 posiedzeń w czasie 35 dni kalendarzowych, a obrady trwały 189 godzin i 20 minut. Stenogramy z tego okresu mają 1373 strony. Przeprowadzono 384 głosowania jawne i 1 głosowanie tajne. W kolejnym roku Senat odbył także 25 posiedzeń w czasie 35 dni, jednakże wydłużył się czas posiedzeń i wyniósł on 220 godzin i 40 minut, a stenogramy odpowiednio 1684 strony. Przeprowadzono 578 głosowań jawnych i 6 głosowań tajnych. W czasie 5 miesięcy trzeciego roku kadencji odbyło się 11 posiedzeń w czasie 20 dni, obrady trwały 145 godzin i 48 minut. Stenogramy z tego okresu mają 1167 stron. Przeprowadzono 400 głosowań elektronicznych, głosowań tajnych nie przeprowadzono.

Najkrótszym posiedzeniem, a także najkrótszym dniem posiedzenia było 8. posiedzenie (uchwalenie zmian w wykonywaniu budżetu państwa w następnym miesiącu), które trwało

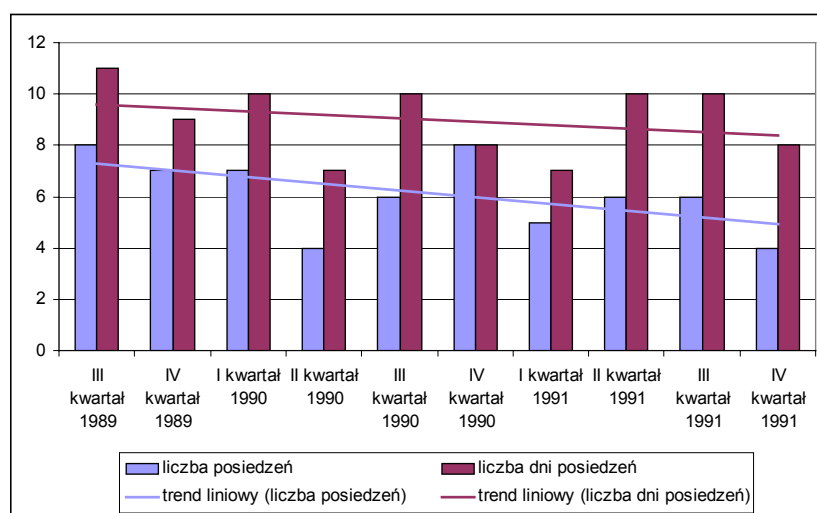
1 godzinę i 45 minut (objętość stenogramu z 8. i 1. posiedzenia jest identyczna, przyjęto dla 1. posiedzenia czas trwania o 1 minutę dłuższy, aby uniknąć podawania w statystykach posiedzenia z czasem szacowanym).

Najdłużej w jednym dniu obradowano drugiego dnia 54. posiedzenia – 11 godzin i 37 minut. Było to także najpóźniej w tej kadencji zakończone posiedzenie, bo o godzinie 23:30.

Najdłuższym posiedzeniem tej kadencji było 3. posiedzenie. Trwało 4 dni, a obrady zajęły 22 godziny i 35 minut. Tematem tego posiedzenia były ustawy związane z wynagrodzeniami i budżetem państwa. Senat podjął także debaty nad samorządem terytorialnym, rolnictwem i służbą zdrowia.

Średni czas jednego dnia posiedzenia wyniósł 6 godzin i 11 minut, a średni czas jednego posiedzenia wyniósł 9 godzin i 7 minut.

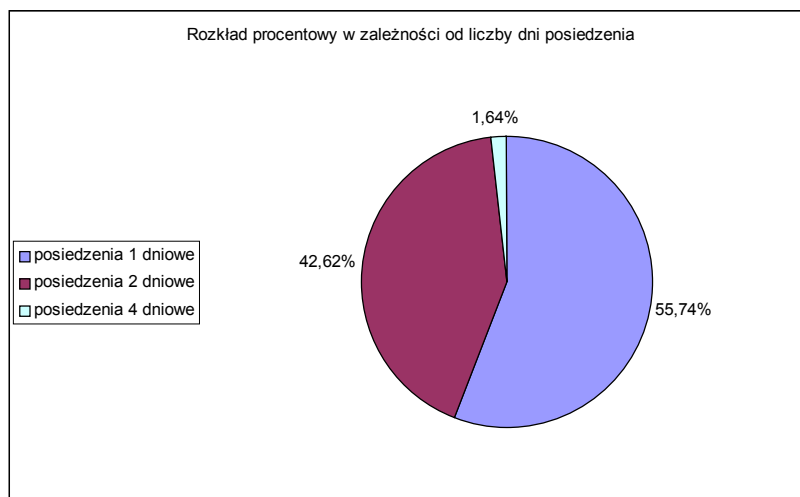
Ze względu na niepełny czas trwania kadencji wykresy danych i trendy przedstawiono nie za okres kolejnych lat, ale w kolejnych kwartałach.

I kadencja – liczba posiedzeń i liczba dni posiedzeń.

I kadencja – efektywny czas pracy.

I kadencja – rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia.

Jak widać w kolejnych kwartałach malała liczba posiedzeń oraz liczba dni posiedzeń. Jednakże w tych dniach wydłużał się efektywny czas pracy, ponieważ trend tego wskaźnika w kolejnych kwartałach miał wartość rosnącą.

W I kadencji Senatu na 61 posiedzeń odbyły się 34 posiedzenia jednodniowe, co stanowiło 55,74% wszystkich posiedzeń. 26 posiedzeń dwudniowych stanowiło 42,62% wszystkich posiedzeń. Odbyło się także 1 posiedzenie czterodniowe i stanowiło ono 1,64% wszystkich posiedzeń.

II KADENCJA (25.11.1991 – 31.05.1993)

II kadencja Senatu trwała 1 rok i 6 miesięcy. W tym czasie odbyło się 40 posiedzeń, które zajęły 69 dni, a obrady trwały 327 godzin i 17 minut. Stenogramy z tych posiedzeń mają łącznie 2886 stron. Przeprowadzono 903 głosowania elektroniczne i 19 głosowań tajnych.

Okresem porównywalnym jest tu zaledwie jeden pełny rok, w którym Senat odbył 26 posiedzeń w czasie 43 dni kalendarzowych, a obrady trwały 191 godzin i 54 minuty. Stenogramy z tego okresu mają 1695 stron. W trakcie 6 miesięcy drugiego roku kadencji odbyło się 14 posiedzeń w ciągu 26 dni. Stenogramy z tego okresu mają 1191 stron. Przeprowadzono 459 głosowań elektronicznych i 6 głosowań tajnych.

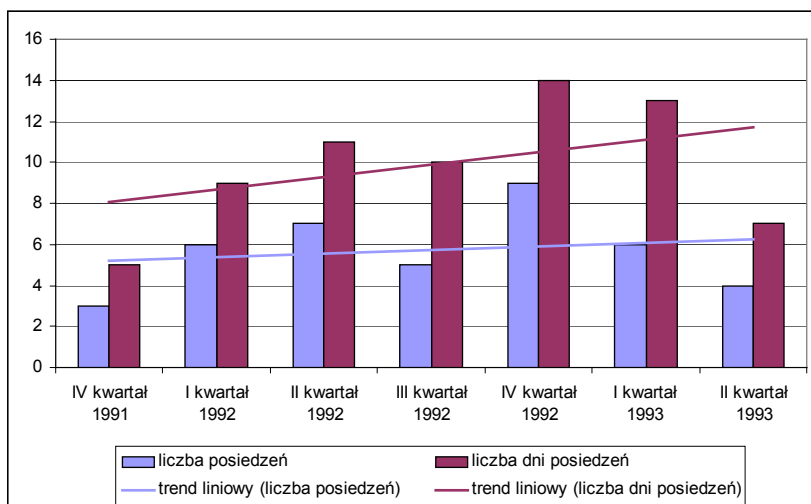
Najkrótszym dniem posiedzenia tej kadencji był drugi dzień 3. posiedzenia, którego obrady trwały 37 minut. W tym dniu przeprowadzono głosowanie w sprawie zmian w ustawie budżetowej na rok 1991. Najkrótszym posiedzeniem było 28. posiedzenie, które trwało 45 minut. Było to uroczyste posiedzenie Senatu w 70. rocznicę pierwszego posiedzenia Senatu II Rzeczypospolitej (22.11.1922), podczas którego Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski odznaczony został prof. Andrzej Stelmachowski.

Najdłuższym dniem posiedzenia był pierwszy dzień 34. posiedzenia – 10 godzin i 7 minut. Był to także najpóźniej w tej kadencji zakończony dzień posiedzenia – o godzinie 22:47. To posiedzenie było także najdłuższym w całej kadencji – trwało 3 dni, a obrady łącznie zajęły 19 godzin i 30 minut. Senat zajmował się na tym posiedzeniu sprawami finansowymi: budżetem, podatkami oraz emeryturami i rentami.

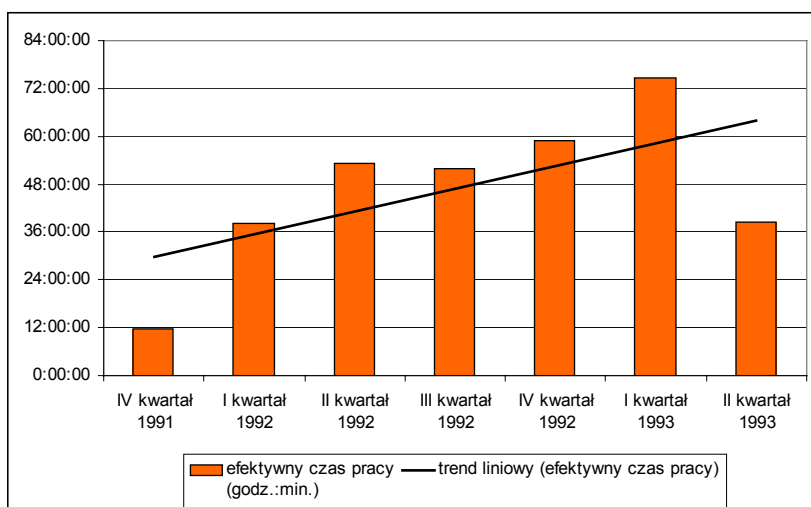
Średni czas jednego dnia posiedzenia wyniósł 4 godziny i 45 minut, a średni czas jednego posiedzenia wyniósł 8 godzin i 11 minut.

W kadencji tej głosowania odbyły się na 38 z 40 posiedzeń. Najmniej głosowań – 1 głosowanie – odbyło się na 5. posiedzeniu. Najwięcej – 109 głosowań – na 21. posiedzeniu.

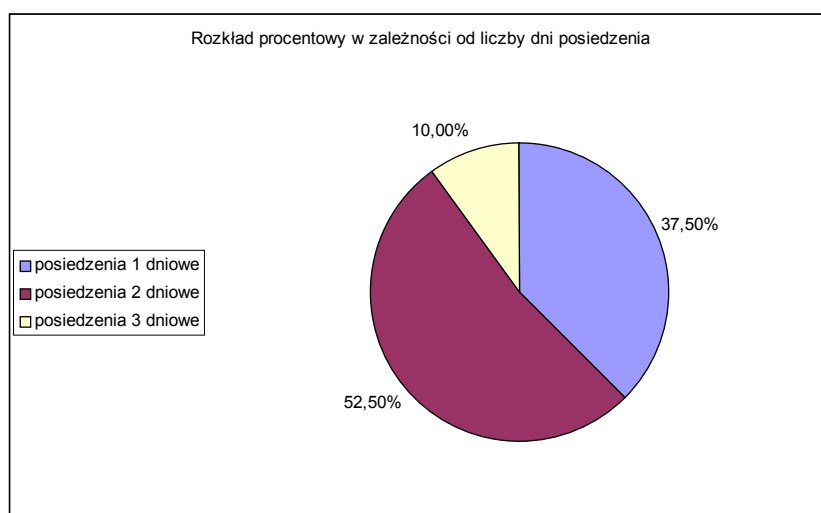
Na 40 posiedzeń odbyło się 15 posiedzeń jednodniowych, co stanowiło 37,5% wszystkich posiedzeń. 21 posiedzeń dwudniowych stanowiło 52,5% wszystkich posiedzeń. Odbyły się także 4 posiedzenia trzydniowe i stanowiły one 10% wszystkich posiedzeń.

II kadencja – liczba posiedzeń i liczba dni posiedzeń.

II kadencja – efektywny czas pracy.

II kadencja – rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia.

Przy niewielkim wzroście liczby posiedzeń daje się zaobserwować wzrost liczby dni posiedzeń oraz znaczny trend wzrostowy efektywnego czasu pracy. Zjawisko to doskonale obrazuje wykres *Rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia*. O ile w poprzedniej kadencji ponad połowę posiedzeń stanowiły posiedzenia jednodniowe, to w II kadencji ponad połowę posiedzeń stanowią posiedzenia dwudniowe. 10% posiedzeń II kadencji to posiedzenia trzydniowe.

III KADENCJA (19.09.1993 – 20.10.1997)

III kadencja była pierwszą pełną, czteroletnią kadencją parlamentu od 1989 r. W trakcie tej kadencji odbyło się 107 posiedzeń, które zajęły 177 dni, a obrady trwały 1.071 godzin i 38 minut. Stenogramy z tych posiedzeń mają łącznie 10.071 stron. Przeprowadzono 4067 głosowań elektronicznych i 28 głosowań tajnych.

W 1. roku kadencji Senat odbył 30 posiedzeń, które zajęły 38 dni i trwały 190 godzin i 19 minut. Stenogramy z tego okresu mają 1689 stron. Przeprowadzono 372 głosowania elektroniczne i 10 głosowań tajnych. W kolejnym roku liczba posiedzeń spadła do 23, podczas gdy liczba dni spadła zaledwie o jeden dzień, a efektywny czas pracy wzrósł do 225 godzin. Stenogramy z tego okresu mają 2110 stron. Przeprowadzono 611 głosowań elektronicznych i 11 głosowań tajnych. W kolejnym, 3. roku kadencji, liczba posiedzeń wzrosła w stosunku do roku poprzedniego ale nadal była mniejsza niż w 1. roku – 27 posiedzeń. Zajęły one 47 dni, a trwały 274 godziny i 43 minuty. Stenogramy z tego okresu mają 2644 strony. Przeprowadzono 1089 głosowań elektronicznych i 4 głosowania tajne. W ostatnim roku kadencji Senat obradował 27 razy przez 55 dni, w czasie 381 godzin

i 35 minut. Stenogramy z tego okresu mają 3628 stron. Przeprowadzono 1995 głosowań elektronicznych i 3 głosowania tajne.

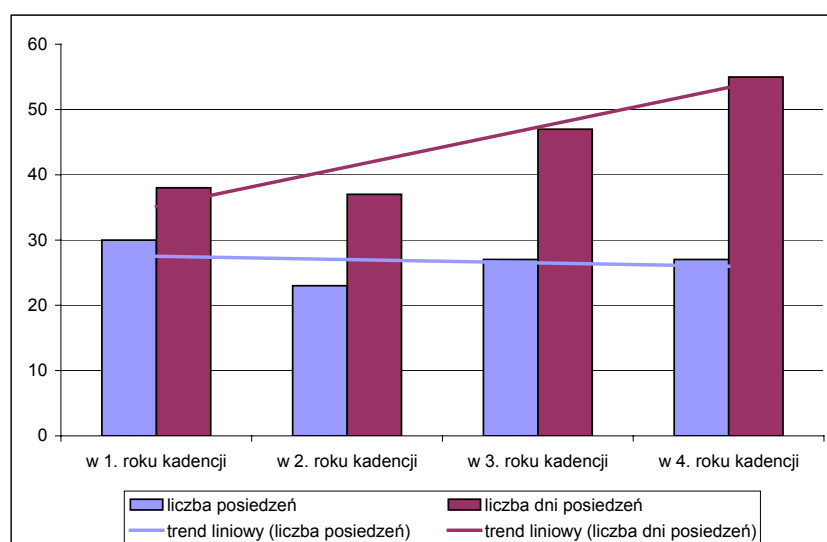
Najkrótszym dniem posiedzeń w tej kadencji był trzeci (ostatni) dzień 57. posiedzenia w dniu 9 listopada 1995 r. Tego dnia odbyło się odroczone (w dniu 3 listopada 1995 r.) głosowanie nad ustawą – Prawo łowieckie. Tydzień wcześniej, po długiej dyskusji, zgłoszono wnioski o odrzucenie tej ustawy, o przyjęcie bez poprawek oraz zgłoszono 65 poprawek. Ostatecznie ustawę przyjęto bez poprawek. Posiedzenie w tym dniu trwało 7 minut.

Najkrótszym posiedzeniem było 39. posiedzenie w dniu 27 stycznia 1995 r., które trwało 53 minuty. Senat rozpatrzył wtedy jedną ustawę – o zmianie ustawy o denominacji złotego. W trakcie dyskusji podnoszono problematykę staranności uchwalania prawa (nowelizowano tę ustawę niemal natychmiast po jej wejściu w życie), a także podnoszono kwestie konstytucyjne (działanie prawa wstecz i relacje pomiędzy izbami parlamentu).

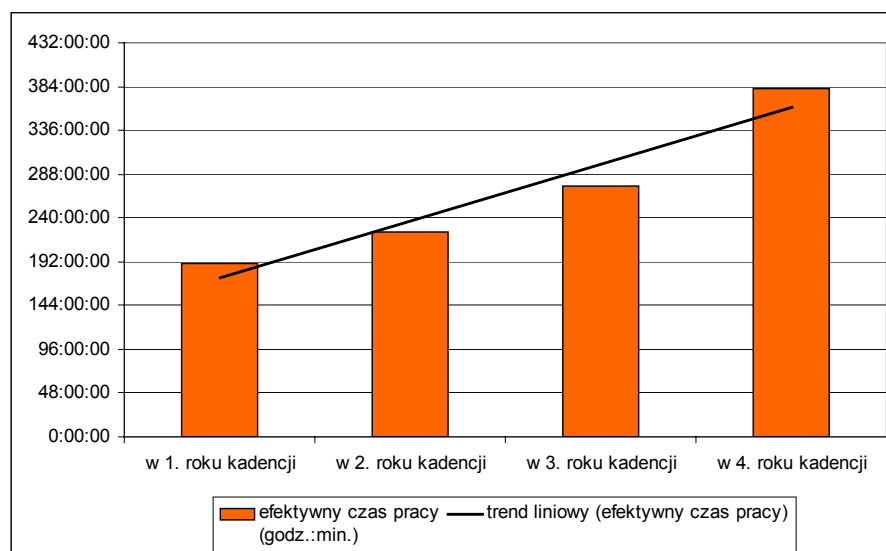
Najdłuższym posiedzeniem było 106. posiedzenie (przedostatnie w tej kadencji), na którym w ciągu 5 dni rozpatrzono 38 punktów oraz obradowano 43 godziny i 40 minut. Trzeci dzień (13 sierpnia 1997 r.) tego posiedzenia był najdłuższym dniem spośród wszystkich posiedzeń – obradowano 12 godzin i 47 minut. Obrady zakończono w nocy o 2:27 i były to także najpóźniej zakończone obrady.

Średni czas jednego dnia posiedzenia wyniósł 6 godzin i 3 minuty, a średni czas jednego posiedzenia wyniósł 10 godzin i 1 minutę.

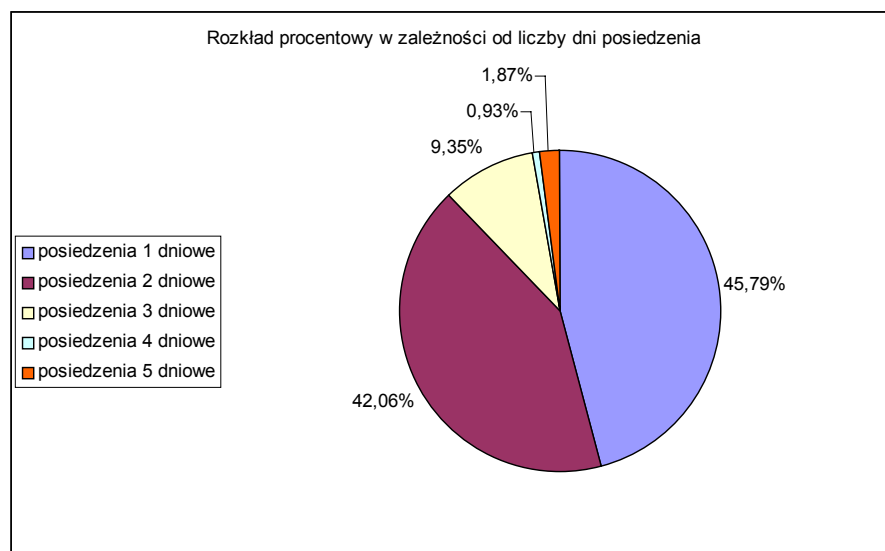
W kadencji tej głosowania odbyły się na 104 ze 107 posiedzeń. Najmniej głosowań – po 1 głosowaniu – odbyło się na 18. i 92. posiedzeniu. Najwięcej – 288 głosowań – na 106. posiedzeniu.

III kadencja – liczba posiedzeń i liczba dni posiedzeń.

III kadencja – efektywny czas pracy.

III kadencja – rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia.

Na 107 posiedzeń odbyło się 49 posiedzeń jednodniowych, co stanowiło 45,79% wszystkich posiedzeń. 45 posiedzeń dwudniowych stanowiło 42,06% wszystkich posiedzeń. Odbyło się także 10 posiedzeń trzydniowych i stanowiły one 9,35% wszystkich posiedzeń. Po raz pierwszy wystąpiły posiedzenia pięciodniowe (2), które wraz z 1 posiedzeniem czterodniowym stanowiły prawie 3% wszystkich posiedzeń.

Jak widać na wykresach w trakcie trwania kadencji istniała tendencja do zmniejszania się liczby posiedzeń, przy jednoczesnym trendzie do zwiększania liczby dni posiedzeń. Konsekwentnie do tego zwiększał się także efektywny czas pracy wyrażony w godzinach i minutach. W stosunku do poprzedniej kadencji zwiększył się procentowy udział posiedzeń jednodniowych, jednak jednocześnie więcej jest posiedzeń trzydniowych i dłuższych.

IV KADENCJA (20.10.1997 – 18.10.2001)

W trakcie tej czteroletniej kadencji odbyło się 90 posiedzeń Senatu RP, które zajęły 188 dni, a trwały 1116 godzin i 55 minut. Stenogramy z tych posiedzeń mają łącznie 11.117 stron. Przeprowadzono 6.856 głosowań elektronicznych i 27 głosowań tajnych.

W 1. roku kadencji Senat obradował na 20 posiedzeniach w ciągu 39 dni, co dało 235 godzin i 21 minut efektywnego czasu pracy. Stenogramy z tego okresu mają 2280 stron. Przeprowadzono 1006 głosowań elektronicznych i 9 głosowań tajnych. W 2. roku liczba posiedzeń wzrosła do 23, a liczba dni do 42. Czas posiedzeń wyniósł 247 godzin i 27 minut. Stenogramy z tego okresu mają 2479 stron. Przeprowadzono 1218 głosowań elektronicznych. Głosowań tajnych w tym okresie nie przeprowadzano. W kolejnym roku ponownie odbyły się 23 posiedzenia, ale znacznie wzrosła liczba dni pracy – do 50, a efektywny czas pracy wzrósł do 290 godzin i 47 minut. Stenogramy z tego okresu mają 2892 strony. Przeprowadzono 1790 głosowań elektronicznych i 11 głosowań tajnych. W ostatnim roku kadencji liczba posiedzeń wyniosła 24, natomiast ponownie nastąpił znaczny wzrost liczby dni posiedzeń, który wyniósł 57 dni. Efektywny czas pracy wzrósł do 343 godzin i 20 minut. Stenogramy z tego okresu mają 3466 stron. Przeprowadzono 2842 głosowania elektroniczne i 7 głosowań tajnych.

Najkrótszym dniem posiedzenia Senatu był trzeci (ostatni) dzień 25. posiedzenia Senatu (16 grudnia 1998 r.). Obrady w tym dniu trwały 9 minut i obejmowały głosowanie w sprawie skierowania inicjatyw Senatu (o obywatelstwie polskim, o Karcie Polaka i trybie stwierdzenia przynależności do Narodu Polskiego osób polskiego pochodzenia lub narodowości polskiej oraz ustawy o repatriacji) do odpowiednich komisji. Poprzedniego dnia posiedzenia (11 grudnia 1998 r.) głosowanie nie mogło się odbyć z powodu braku kworum.

Najkrótszym posiedzeniem tej kadencji było 56. posiedzenie w dniu 26 kwietnia 2000 r. Było to okolicznościowe posiedzenie z okazji tysiąclecia Zjazdu Gnieźnieńskiego. Posiedzenie trwało 57 minut.

Najdłuższym dniem posiedzenia IV kadencji był drugi dzień (28 stycznia 1999 r.) 29. posiedzenia Senatu. Obrady w tym dniu trwały 13 godzin i 52 minuty, a tematem była ustawa budżetowa na rok 1999.

Najdłuższym posiedzeniem było 49. posiedzenie w dniach 12–15 stycznia 2000 r. Trwające 4 dni posiedzenie zajęło 32 godziny i 1 minutę. Senat rozpatrywał na tym posiedzeniu ustawę o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej, zwaną potocznie „ustawą czyszczącą”. Drugim czasochłonnym tematem obrad była ustawa budżetowa na rok 2000.

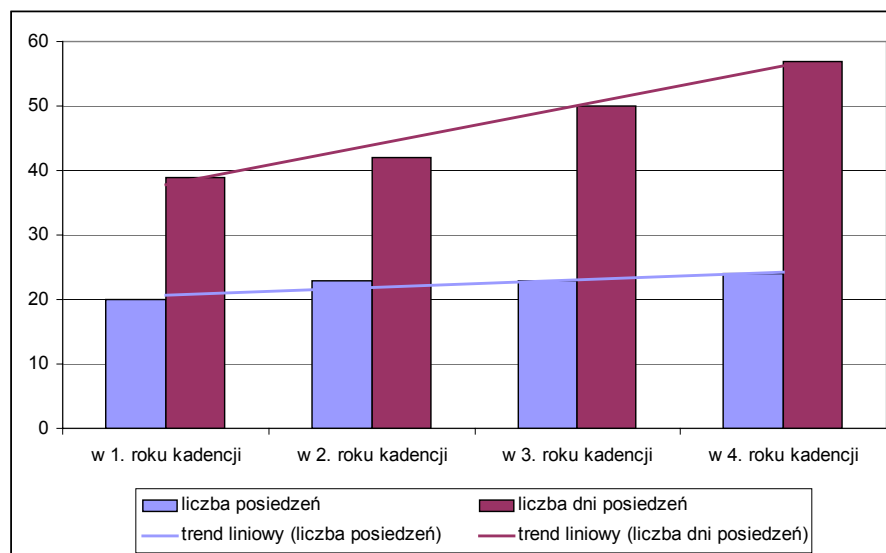
Najpóźniej w całej kadencji zakończyło się 14. posiedzenie. W dniu 17 czerwca 1998 r. rozpoczęto debatę nad ustawą o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (wprowadzenie nowych województw). W dniu 18 czerwca 1998 r. rozpatrywano pozostałe punkty porządku obrad, a do rozpatrzenia ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa powrócono dopiero przed północą. Posiedzenie zakończyło się o godzinie 2:02 w dniu 19 czerwca 1998 r.

Średni czas jednego dnia posiedzenia wyniósł 5 godzin i 56 minut, a średni czas jednego posiedzenia wyniósł 12 godzin i 25 minut.

W kadencji tej głosowania odbyły się na 89 z 90 posiedzeń. Najmniej głosowań – 1 głosowanie – odbyło się na 56. posiedzeniu. Najwięcej – 292 głosowania – na 78. posiedzeniu.

Na 90 posiedzeń odbyły się 23 posiedzenia jednodniowe, co stanowiło 25,56% wszystkich posiedzeń. 42 posiedzenia dwudniowe stanowiły 46,67% wszystkich posiedzeń. Odbyło się także 17 posiedzeń trzydniowych i stanowiły one 18,89% wszystkich posiedzeń. 8 posiedzeń czterodniowych stanowiło 8,89% wszystkich posiedzeń.

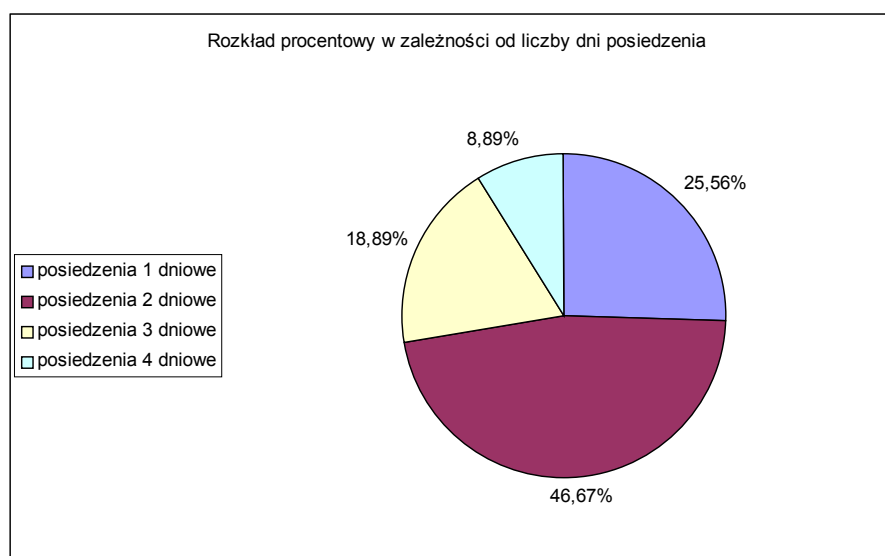
W IV kadencji wystąpił niewielki trend wzrostowy liczby posiedzeń Senatu przy znacznym wzroście liczby dni posiedzeń oraz wzroście efektywnego czasu pracy. Kadencja charakteryzuje się niewielkim udziałem posiedzeń jednodniowych, przy jednoczesnym bardzo dużym wzroście liczby posiedzeń trzy- i czterodniowych.

IV kadencja – liczba posiedzeń i liczba dni posiedzeń.

IV kadencja – efektywny czas pracy.

IV kadencja – rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia.

V KADENCJA (19.10.2001 – 18.10.2005)

W trakcie całej kadencji odbyło się 88 posiedzeń Senatu, które zajęły 175 dni, a w przeliczeniu na efektywny czas pracy dało to 881 godzin i 5 minut. Stenogramy z tych posiedzeń mają łącznie 9095 stron. Przeprowadzono 7201 głosowań elektronicznych i 30 głosowań tajnych.

W 1. roku kadencji Senat obradował na 25 posiedzeniach w ciągu 43 dni, co dało 199 godzin i 15 minut efektywnego czasu pracy. Stenogramy z tego okresu mają 1966 stron. Przeprowadzono 1216 głosowań elektronicznych i 7 głosowań tajnych. W 2. roku liczba posiedzeń spadła do 21, a liczba dni wzrosła do 44. Czas posiedzeń wyniósł 238 godzin

i 2 minuty. Stenogramy z tego okresu mają 2430 stron. Przeprowadzono 1844 głosowania elektroniczne i 5 głosowań tajnych. W kolejnym roku kadencji liczba posiedzeń wzrosła do 24, liczba dni pracy wzrosła do 50, a efektywny czas pracy wyniósł 241 godzin i 40 minut. Stenogramy z tego okresu mają 2549 stron. Przeprowadzono 2236 głosowań elektronicznych i 9 głosowań tajnych. W ostatnim roku kadencji liczba posiedzeń spadła do 18, a liczba dni posiedzeń do 38 dni. Efektywny czas pracy wyniósł 202 godziny i 8 minut. Stenogramy z tego okresu mają 2150 stron. Przeprowadzono 1905 głosowań elektronicznych i 9 głosowań tajnych.

Najkrótszy dzień posiedzenia przypadł na trzeci (ostatni) dzień 50. posiedzenia Senatu. W dniu 4 grudnia 2003 r. nie przeprowadzono głosowania w sprawie ustawy o opakowaniach i odpadach opakowaniowych ze względu na brak sprawozdania komisji. Głosowanie to przeprowadzono w dniu 10 grudnia 2003 r. Posiedzenie w tym dniu trwało 22 minuty.

Najkrótszym posiedzeniem V kadencji było 65. posiedzenie w dniu 25 czerwca 2004 r. Było to uroczyste posiedzenie związane z rocznicą XV lat odrodzonego Senatu III Rzeczypospolitej. Posiedzenie trwało 56 minut.

Najdłuższy dzień posiedzenia przypadł na pierwszy dzień 79. posiedzenia Senatu w dniu 31 marca 2005 r. W tym dniu obradowano 11 godzin i 49 minut. Tego dnia rozpatrzono 8 punktów z 17 przewidzianych na to dwudniowe posiedzenie.

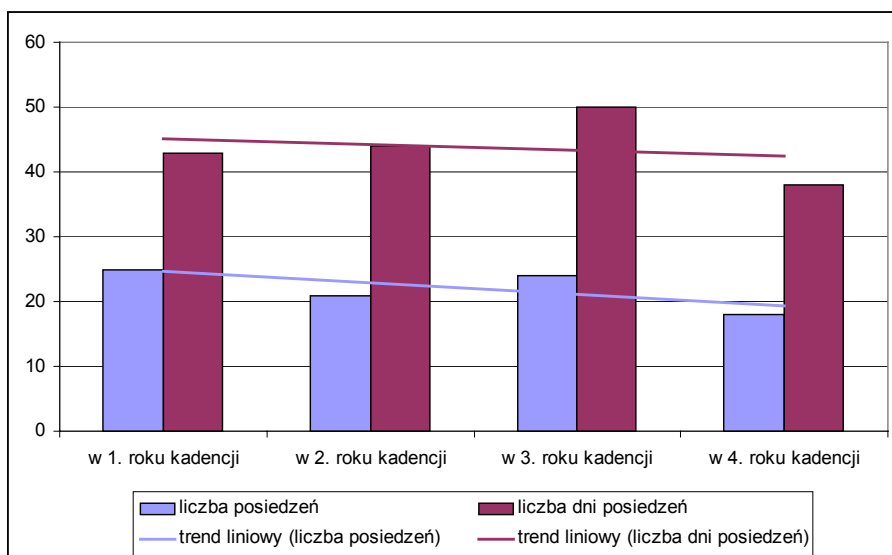
Najdłuższe posiedzenie trwało 29 godzin i 56 minut. Było to 86. posiedzenie Senatu w dniach 19–22 lipca 2005 r. Było to jedno z ostatnich posiedzeń w omawianej kadencji. W ciągu 4 dni rozpatrzono 41 punktów porządku posiedzenia. Przed zakończeniem kadencji uchwalano ostatnie oczekujące ustawy.

W V kadencji nie praktykowano prowadzenia obrad w godzinach nocnych. Najpóźniej zakończono pierwszy dzień 82. posiedzenia Senatu. W dniu 2 czerwca 2005 r. obrady zakończyły się o godzinie 23:40.

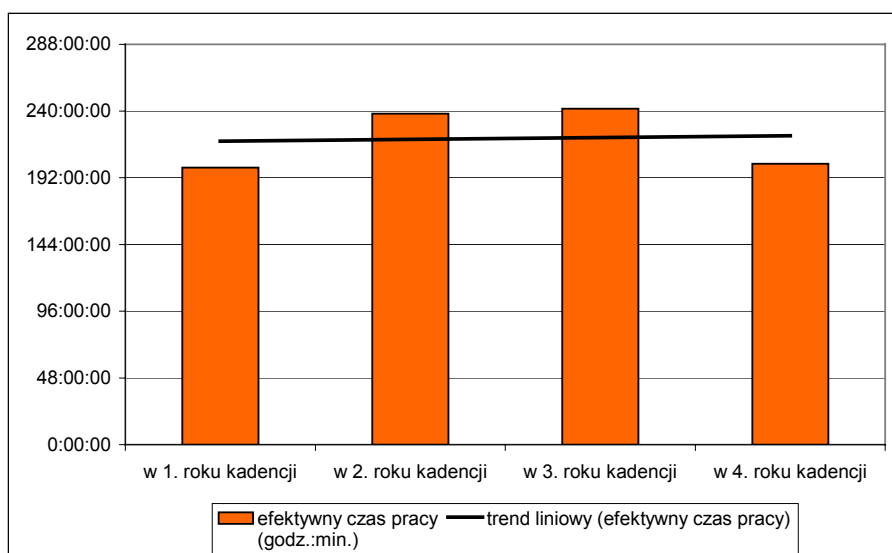
Średni czas jednego dnia posiedzenia wyniósł 5 godzin i 2 minuty, a średni czas jednego posiedzenia wyniósł 10 godzin i 1 minutę.

W kadencji tej głosowania odbyły się na 86 z 88 posiedzeń. Najmniej głosowań – 1 głosowanie – odbyło się na 2. posiedzeniu. Najwięcej – 316 głosowania – na 86. posiedzeniu.

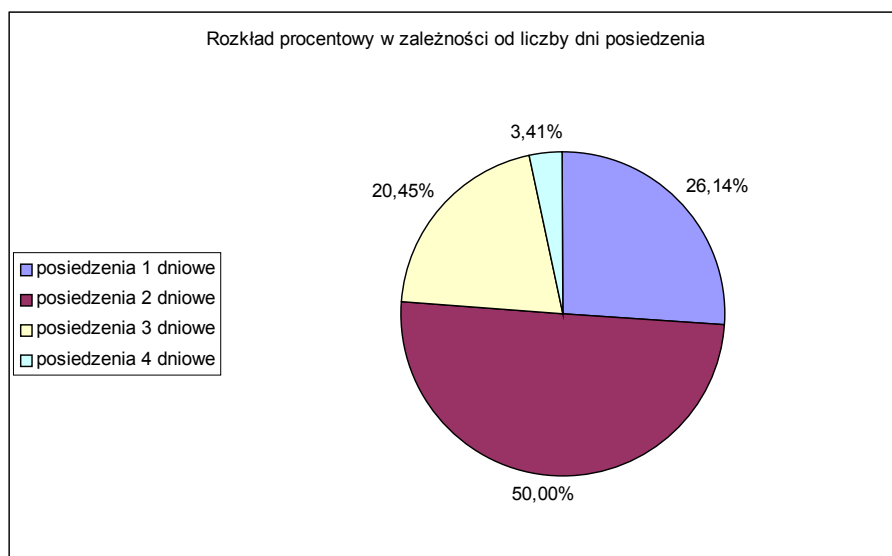
Na 88 posiedzeń odbyły się 23 posiedzenia jednodniowe, co stanowiło 26,14% wszystkich posiedzeń. 44 posiedzenia dwudniowe stanowiły 50% wszystkich posiedzeń. Odbyło się także 18 posiedzeń trzydniowych i stanowiły one 20,45% wszystkich posiedzeń. 3 posiedzenia czterodniowe stanowiły 3,41% wszystkich posiedzeń.

V kadencja – liczba posiedzeń i liczba dni posiedzeń.

V kadencja – efektywny czas pracy.

V kadencja – rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia.

VI KADENCJA (19.10.2005 – 04.11.2007)

Kadencja trwała 2 lata. W tym czasie odbyło się 39 posiedzeń, które zajęły 75 dni i w przeliczeniu na efektywny czas pracy trwały 465 godzin i 18 minut. Stenogramy z tych posiedzeń mają łącznie 4750 stron. Przeprowadzono 2368 głosowań elektronicznych i 20 głosowań tajnych.

W 1. roku kadencji Senat obradował na 20 posiedzeniach w ciągu 38 dni, co dało 212 godzin i 29 minut efektywnego czasu pracy. Stenogramy z tego okresu mają 2183 stron. Przeprowadzono 888 głosowań elektronicznych i 15 głosowań tajnych. W 2. roku kadencji Senat obradował na 19 posiedzeniach w ciągu 37 dni, co dało 252 godziny i 49 minut efektywnego czasu pracy. Stenogramy z tego okresu mają 2567 stron. Przeprowadzono 1480 głosowań elektronicznych i 5 głosowań tajnych.

Najkrótszym dniem posiedzenia w badanym okresie był trzeci (ostatni) dzień 2. posiedzenia Senatu w dniu 15 listopada 2005 r. Drugiego dnia posiedzenia wybrano skład komisji senackich. W trakcie przerwy obradowały komisje i wybierały przewodniczących. Wobec braku wyboru w niektórych komisjach, ogłoszono kilkudniową przerwę i ostatniego dnia posiedzenia dokonano wyboru pozostałych przewodniczących komisji. Obrady trwały 42 minuty.

Najkrótszym posiedzeniem było 1. posiedzenie trwające 2 dni, którego efektywny czas pracy wyniósł 3 godziny i 32 minuty. Na posiedzeniu tym dokonano wyboru Marszałka Senatu i trzech Wicemarszałków Senatu. Wybrano skład Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich oraz jej przewodniczącego.

Najdłuższym dniem posiedzenia w VI kadencji Senatu był drugi dzień 35. posiedzenia Senatu (21 czerwca 2007 r.). Na tym dwudniowym posiedzeniu Senat rozpatrzył 19 punktów porządku obrad, z tego 10 punktów pierwszego dnia, pozostawiając na następny dzień pozostałe 9 punktów i głosowania. Obrady w tym dniu trwały bez przerw 11 godzin i 53 minuty. W tym dniu wybrano Teofila Wojciechowskiego na członka Kolegium IPN, wysłuchano informacji Trybunału Konstytucyjnego o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału w 2006 r. oraz informacji Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o działalności Instytutu Pamięci Narodowej w okresie od dnia 1 stycznia 2006 r. do dnia 31 grudnia 2006 r.

Najdłuższym posiedzeniem tej kadencji było 34. posiedzenie w dniach 30 maja – 1 czerwca 2007 r. To trzydniowe posiedzenie trwało 29 godzin i 33 minuty. Porządek dzienny obejmował 24 punkty. Znalazły się w nim między innymi: ustawa o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, do której Senat zaproponował 71 poprawek, podjęcie uchwał w sprawie wniesienia do Sejmu 3 inicjatyw

ustawodawczych, zapoznanie się ze Sprawozdaniem z działalności Centralnego Biura Antykorupcyjnego w roku 2006. Na posiedzeniu tym przeprowadzono największą w kadencji liczbę głosowań – 185 głosowań elektronicznych i 2 głosowania tajne.

Najpóźniej spośród posiedzeń tej kadencji zakończył się drugi dzień 30. posiedzenia. W dniu 29 marca 2007 r. zakończono obrady o godzinie 00:04. Tego dnia rozpatrywano 7 punktów porządku obrad i głosowano wszystkie 14 punktów porządku obrad. W sumie przeprowadzono 161 głosowań elektronicznych.

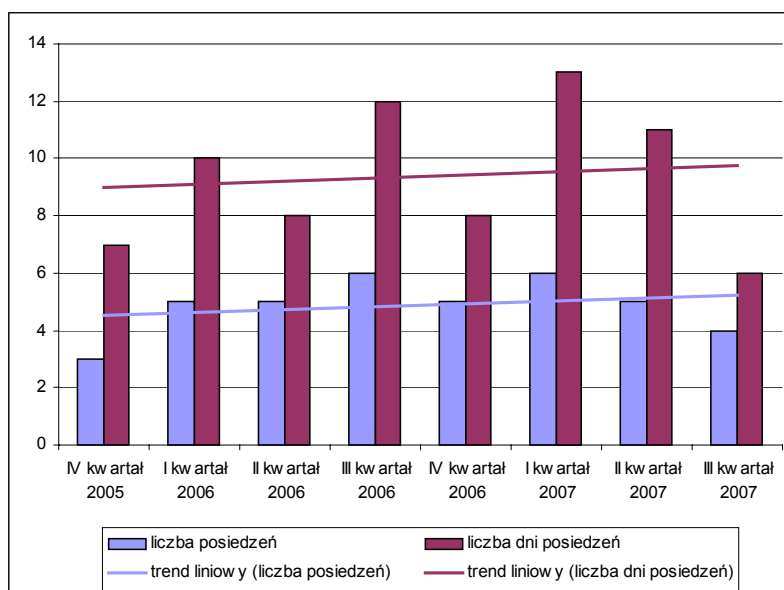
Średni czas jednego dnia posiedzenia wyniósł 6 godzin i 12 minut, a średni czas jednego posiedzenia wyniósł 11 godzin i 56 minut.

W kadencji tej głosowania odbyły się na wszystkich 39 posiedzeniach. Najmniej głosowań – 5 głosowań – odbyło się na 1. posiedzeniu. Najwięcej – 185 głosowania – na 34. posiedzeniu.

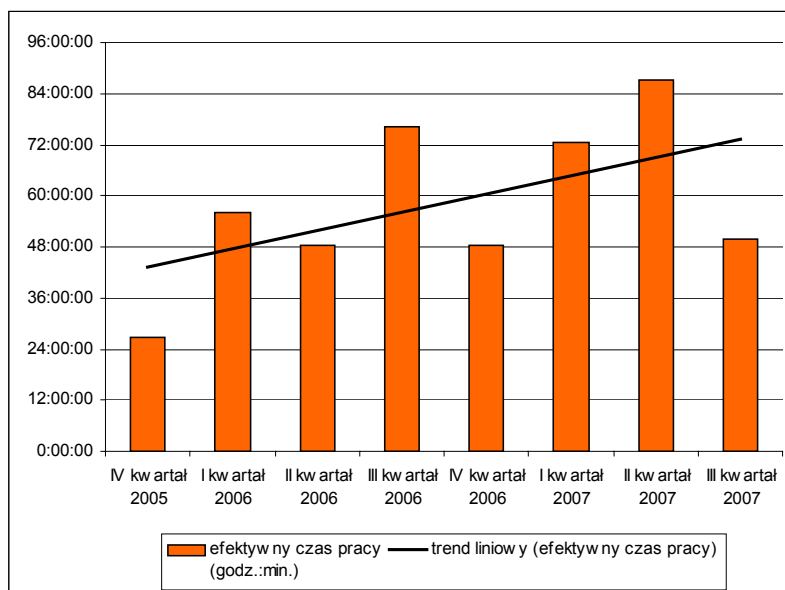
Na 39 posiedzeń, 8 posiedzeń trwało jeden dzień, co stanowiło 20,5% wszystkich posiedzeń. 26 posiedzeń dwudniowych stanowiło 66,7% wszystkich posiedzeń. Odbyło się także 5 posiedzeń trzydniowych i stanowiły one 12,8% wszystkich posiedzeń.

Jest to kadencja, w której wystąpił niewielki trend wzrostowy liczby posiedzeń i liczby dni posiedzeń. Co charakterystyczne dla tej kadencji, to oba trendy charakteryzują się identycznym współczynnikiem nachylenia (są równoległe). Zdecydowanie rośnie natomiast trend efektywnego czasu pracy (posiedzenia były coraz dłuższe). Jest to także trzecia z kolei kadencja, w której posiedzenia jednodniowe stanowią zaledwie ok. 20% wszystkich posiedzeń.

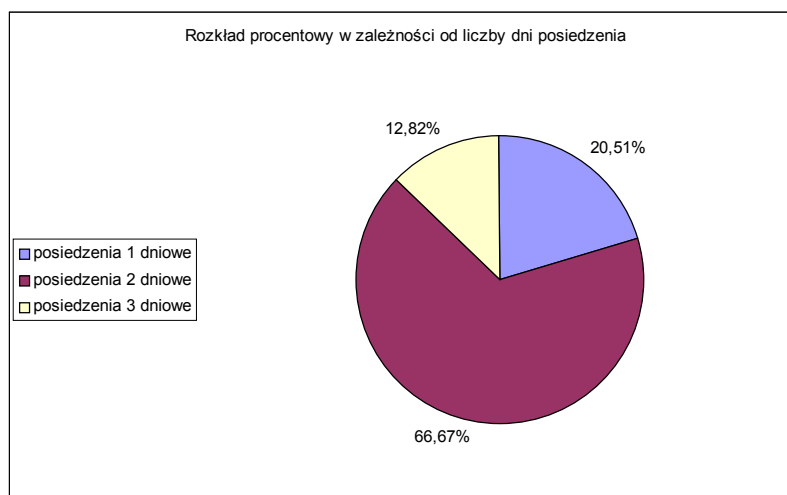
Ze względu na zbyt krótki czas trwania kadencji wykresy danych i trendy przedstawiono nie za okres kolejnych lat, ale w kolejnych kwartałach.

VI kadencja – liczba posiedzeń i liczba dni posiedzeń

VI kadencja – efektywny czas pracy

VI kadencja – rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia.

VII KADENCJA (od 05.11.2007)

dane za okres od 05.11.2007 do 04.11.2010

Kadencja niezakończona, przedstawiono dane z 3 lat pracy tej kadencji. W tym czasie odbyły się 64 posiedzenia, które zajęły 133 dni i w przeliczeniu na efektywny czas pracy trwały 888 godzin i 30 minut. Stenogramy z tych posiedzeń mają łącznie 9299 stron. Przeprowadzono 4468 głosowań elektronicznych i 35 głosowań tajnych.

W 1. roku kadencji Senat obradował na 20 posiedzeniach w ciągu 40 dni, co dało 237 godzin i 30 minut efektywnego czasu pracy. Stenogramy z tego okresu mają 2530 stron. Przeprowadzono 1112 głosowań elektronicznych i 16 głosowań tajnych. W 2. roku kadencji Senat obradował na 23 posiedzeniach w ciągu 48 dni, co dało 353 godziny i 49 minut efektywnego czasu pracy. Stenogramy z tego okresu mają 3735 stron. Przeprowadzono 1992

głosowania elektroniczne i 7 głosowań tajnych. W 3. roku kadencji Senat obradował na 21 posiedzeniach w ciągu 45 dni, co dało 297 godzin i 11 minut efektywnego czasu pracy. Stenogramy z tego okresu mają 3034 strony. Przeprowadzono 1364 głosowania elektroniczne i 12 głosowań tajnych.

Najkrótszym dniem posiedzenia w tym okresie był czwarty (ostatni) dzień 35. posiedzenia Senatu w dniu 1 lipca 2009 r. W tym dniu odbyło się głosowanie w sprawie uchwalenia ustawy o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu uchwalonym przez Sejm. Obrady trwały 22 minuty.

Najkrótszym posiedzeniem było 2. posiedzenie, trwające 1 dzień (28 listopada 2008 r.). Jego efektywny czas pracy wyniósł 1 godzinę i 16 minut. Na tym posiedzeniu dokonano wyboru wicemarszałka Senatu, podjęto uchwałę w sprawie ustawy o zmianie ustawy o doradztwie podatkowym, uchwałę w sprawie utworzenia Polskiej Grupy Unii Międzyparlamentarnej oraz uchwałę w sprawie uczczenia ofiar stanu wojennego. Dokonano także zmian w składach komisji senackich.

Najdłuższym dniem posiedzenia VII kadencji Senatu był drugi dzień 20. posiedzenia Senatu (29 października 2008 r.). Obrady trwały 15 godzin i 11 minut. Przeprowadzono dyskusje w sprawie 26 ustaw i w sprawie dwóch senackich projektów ustaw.

Najdłuższym posiedzeniem tej kadencji było 24. posiedzenie w dniach 16-19 grudnia 2009 r. To czterodniowe posiedzenie trwało 35 godzin i 23 minuty. Porządek dzienny obejmował 21 punktów, w tym między innymi ustawę budżetową na 2009 rok (27 poprawek), ustawę o postępowaniu kompensacyjnym w podmiotach o szczególnym znaczeniu dla polskiego przemysłu stoczniowego (72 poprawki) oraz ustawę o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (47 poprawek). Na posiedzeniu tym przeprowadzono największą jak dotychczas w kadencji liczbę głosowań – 427 głosowań elektronicznych.

Najpóźniej zakończyły się obrady 1. posiedzenia w dniu 10 listopada 2007 r. – o godzinie 01:23.

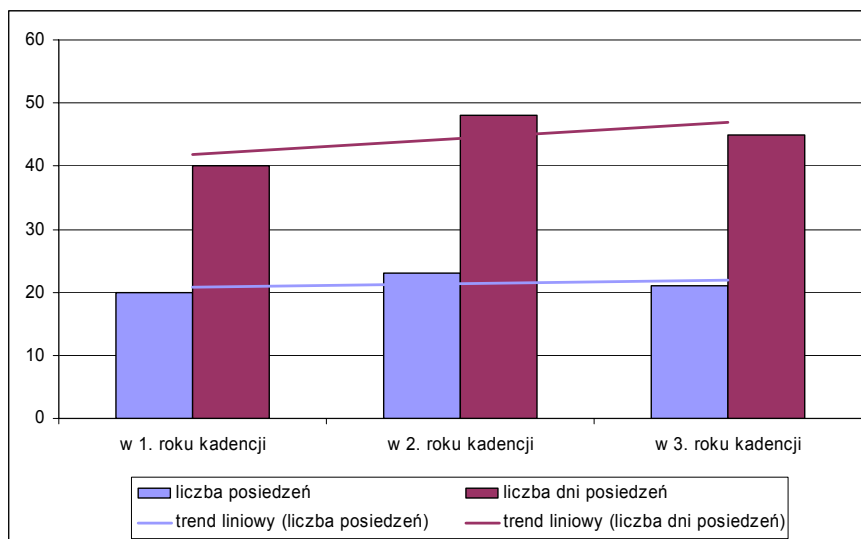
Średni czas jednego dnia posiedzenia wyniósł 6 godzin i 41 minut, a średni czas jednego posiedzenia wyniósł 13 godzin i 53 minuty.

W kadencji tej głosowania odbyły się na 63 z 64 posiedzeń. Najmniej głosowań – 1 głosowanie – odbyło się na 8. posiedzeniu. Najwięcej – 427 głosowań – na 24. posiedzeniu.

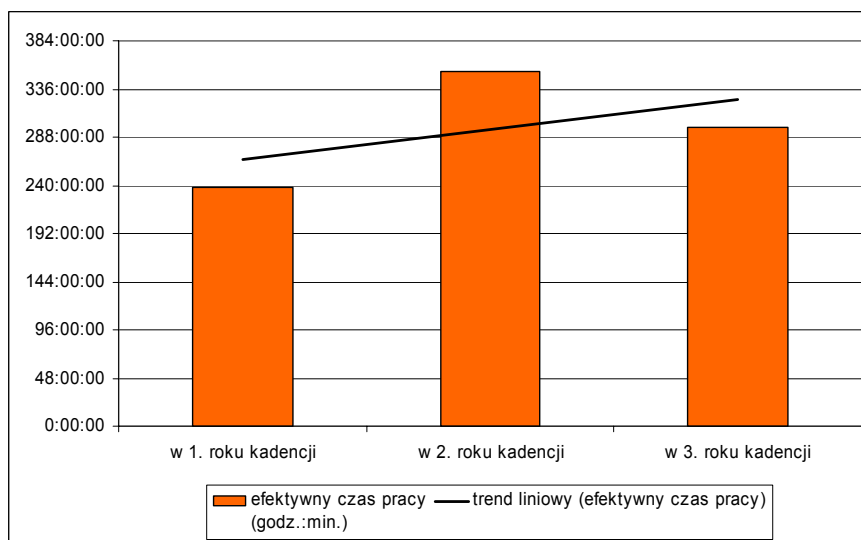
Na 64 posiedzenia, 9 posiedzeń trwało jeden dzień, co stanowiło 14,06% wszystkich posiedzeń. 43 posiedzenia dwudniowe stanowiły 67,19% wszystkich posiedzeń. Odbyło się

także 9 posiedzeń trzydniowych i 3 posiedzenia czterodniowe co dało im odpowiednio 14,06% i 4,69% udziału we wszystkich posiedzeniach.

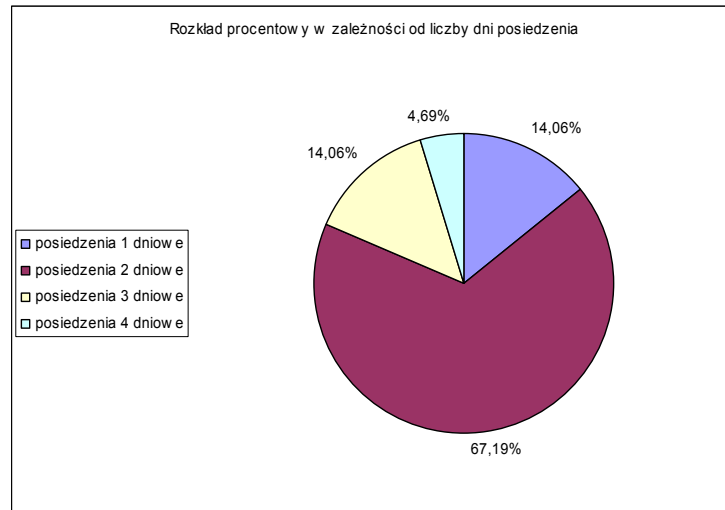
Jest to kadencja, w której wystąpił niewielki trend wzrostowy liczby posiedzeń i wyraźny trend wzrostowy liczby dni posiedzeń. Zdecydowanie rośnie trend efektywnego czasu pracy, czyli posiedzenia są coraz dłuższe. Jest to także kadencja, w której posiedzenia jednodniowe stanowią zaledwie 14% wszystkich posiedzeń.

VII kadencja – liczba posiedzeń i liczba dni posiedzeń

VII kadencja – efektywny czas pracy

VII kadencja – rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia.

PODSUMOWANIE

W celu całościowego zobrazowania czasu posiedzeń Senatu w latach 1989–2010 (do 04.11.2010) dokonano podsumowania czasu posiedzeń wszystkich kadencji w kolejnych latach. Przez te wszystkie lata Senat obradował łącznie 5304 godziny i 36 minut. Odbyło się 489 posiedzeń Senatu, które objęły obrady w ciągu 907 dni. Stenogramy z tych posiedzeń mają łącznie 51.442 strony. Odbyło się 27.225 głosowań elektronicznych i 166 głosowań tajnych.

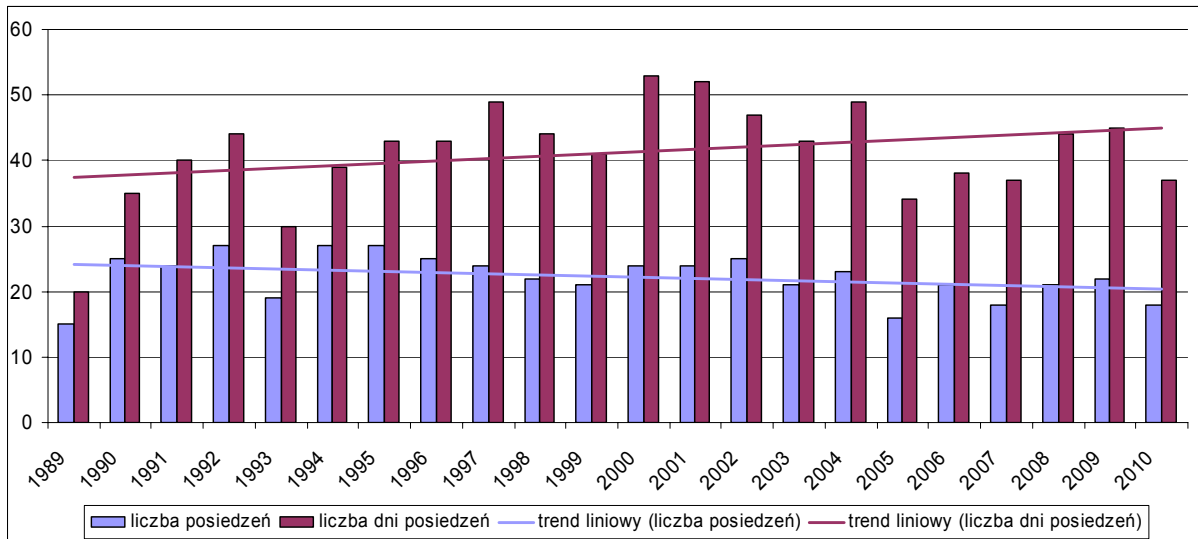
Dane przedstawiono w tabeli:

Rok	Efektywny czas pracy	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń	Liczba głosowań elektronicznych	Liczba głosowań tajnych	Liczba stron w stenogramie
1989	95:15:00	15	20	160	0	675
1990	218:58:00	25	35	587	2	1660
1991	251:26:00	24	40	631	16	1977
1992	202:15:00	27	44	503	3	1806
1993	155:01:00	19	30	441	12	1345
1994	226:47:00	27	39	503	3	2076
1995	238:03:00	27	43	782	11	2236
1996	266:57:00	25	43	1037	4	2563
1997	334:20:00	24	49	1760	10	3183
1998	275:37:00	22	44	1333	2	2702
1999	231:19:00	21	41	1029	0	2337
2000	308:35:00	24	53	2146	13	3077

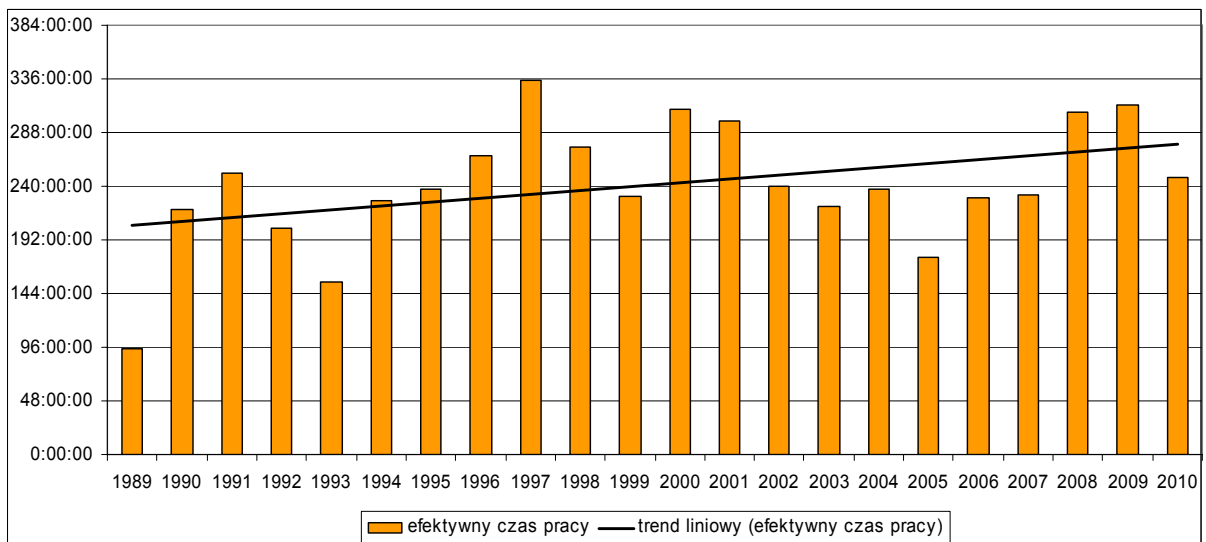
Rok	Efektywny czas pracy	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń	Liczba głosowań elektronicznych	Liczba głosowań tajnych	Liczba stron w stenogramie
2001	298:21:00	24	52	2415	11	2978
2002	239:24:00	25	47	1560	1	2395
2003	221:25:00	21	43	2012	6	2276
2004	237:27:00	23	49	2052	15	2510
2005	176:22:00	16	34	1517	11	1866
2006	229:07:00	21	38	1046	6	2358
2007	231:50:00	18	37	1281	13	2356
2008	306:18:00	21	44	1787	8	3267
2009	312:34:00	22	45	1531	9	3287
2010	247:15:00	18	37	1112	10	2512
SUMA	5304:36:00	489	907	27.225	166	51.442

Czcionką pogrubioną wyróżniono lata wyborcze.

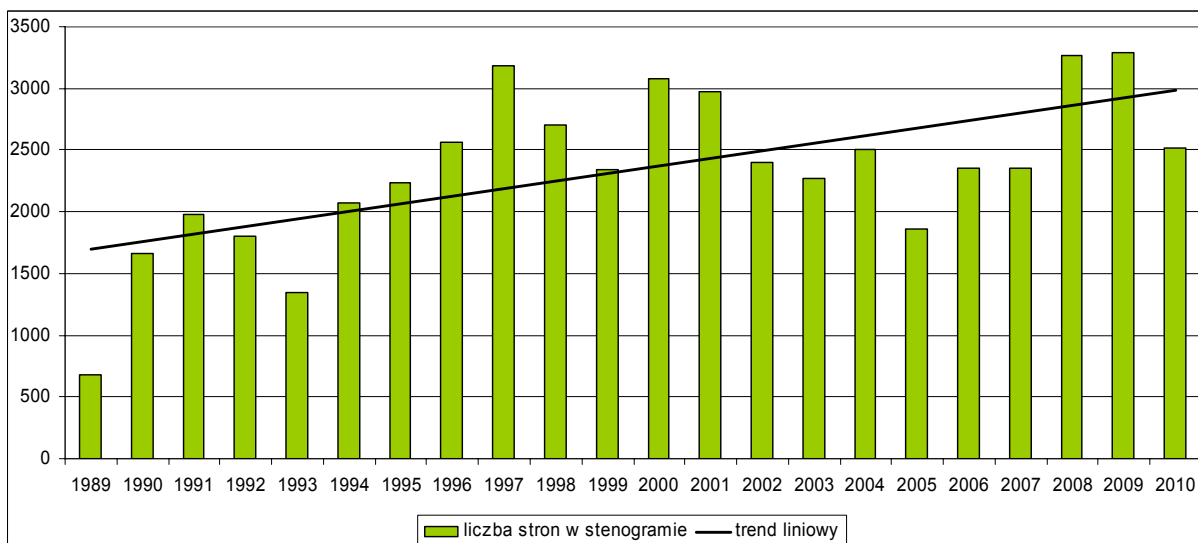
Przygotowując tę tabelę założono, że w latach wyborczych, ze względu na okres wyborczy i związane z tym przerwy międzykadencyjne, wystąpią najniższe wartości przepracowanego czasu. Okazało się, że było to błędne założenie. Rok 1989 to tylko pół roku pracy, więc po pomnożeniu przez 2 wartości czasu posiedzeń będą porównywalne. Rok 1991 także nie odbiega wartościami od innych roczników. Zdecydowanie niższe wartości występują w roku 1993, ale związane jest to z nagłym rozwiązaniem parlamentu – przerwa międzykadencyjna trwała wtedy 4,5 miesiąca. Kolejny rok wyborczy – 1997 – ponownie przeczy przyjętemu założeniu. Był to w kategorii efektywnego czasu pracy najintensywniej przepracowany rok. Wpływ na to miała kończąca się kadencja Sejmu. Wiedząc o zbliżających się wyborach, posłowie uchwalili wiele ustaw, co powodowało, że ostatnie posiedzenia Senatu obejmowały po prawie 40 punktów porządku obrad. Rok 2001 utrzymał się także na średnim poziomie wskaźników i dopiero w roku 2005 zaobserwowano spadek wszystkich badanych czynników. Odbyło się 16 posiedzeń, które zajęły 34 dni, a efektywny czas pracy wyniósł 176 godzin i 22 minuty. Były to najniższe wartości od 1993 r. Tym razem kończący kadencję Senat odbył 13 posiedzeń, trwających 27 dni, a wartość efektywnego czasu pracy wyniosła 149 godzin i 38 minut. Natomiast rok 2007 nie potwierdził przyjętej pierwotnie tezy.

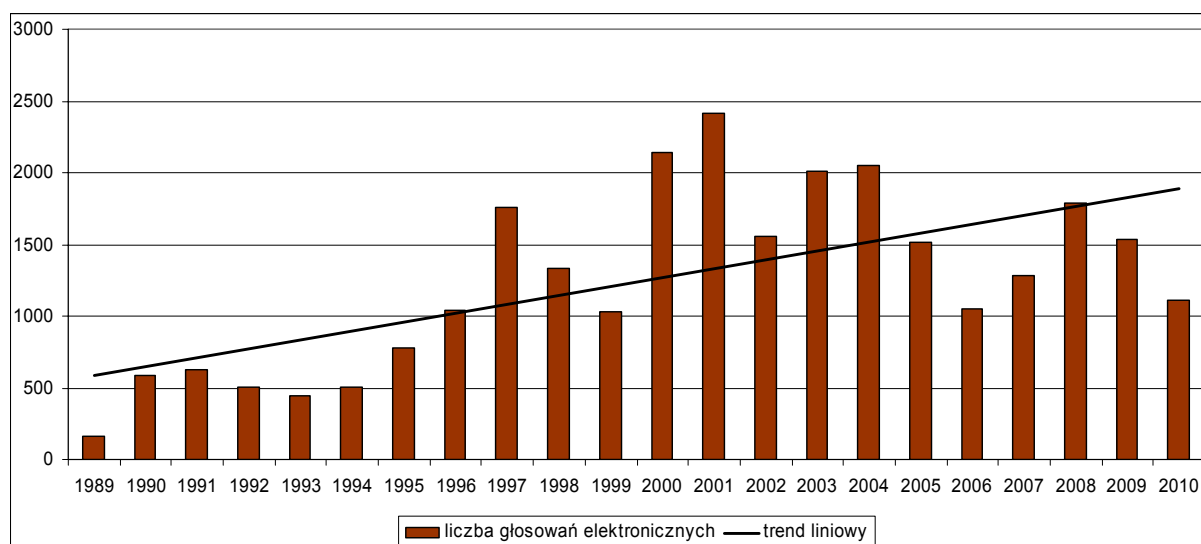
1989–2010 – liczba posiedzeń i liczba dni posiedzeń.

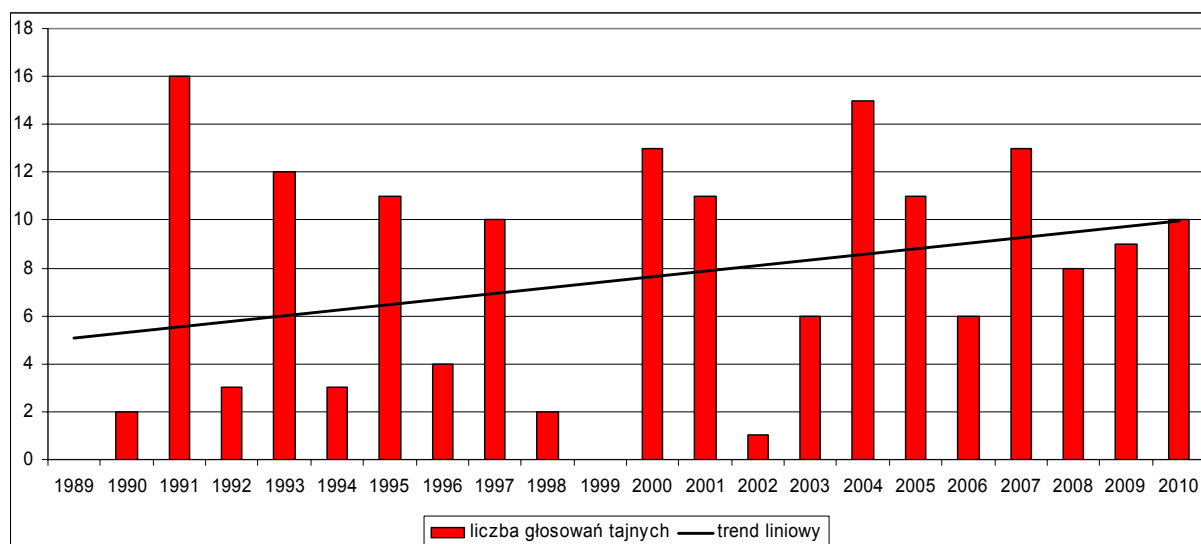
1989–2010 – efektywny czas pracy.

1989–2010 – liczba stron w stenogramach.

1989–2010 – głosowania elektroniczne.

1989–2010 – głosowania tajne.

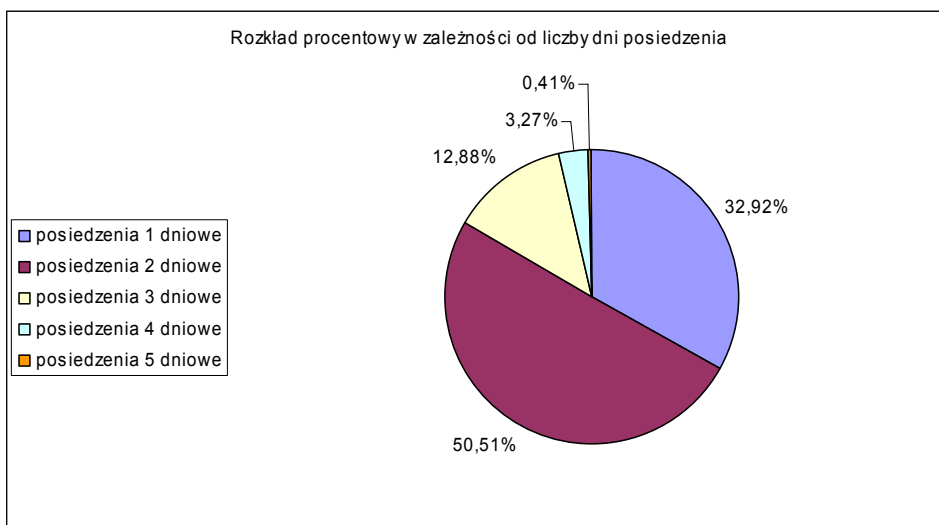
W tabelach uwzględniono niepełny rok 2010. Może to wprowadzać pewne zniekształcenie wykresów.

Rozkład liczbowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia

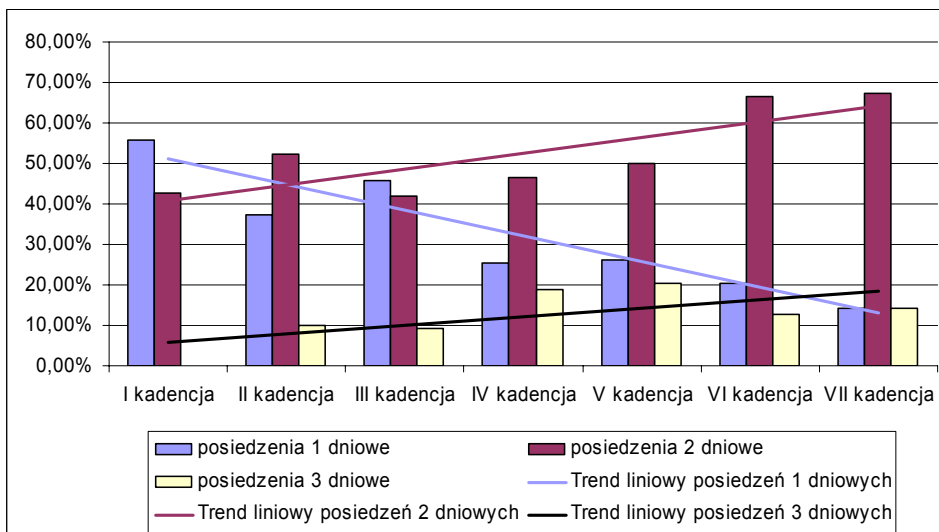
	I kad.	II kad.	III kad.	IV kad.	V kad.	VI kad.	VII kad.	Razem	%
posiedzenia 1-dniowe	34	15	49	23	23	8	9	161	32,92%
posiedzenia 2-dniowe	26	21	45	42	44	26	43	247	50,51%
posiedzenia 3-dniowe		4	10	17	18	5	9	63	12,88%
posiedzenia 4-dniowe	1		1	8	3		3	16	3,27%
posiedzenia 5-dniowe			2					2	0,41%
								489	100%

Rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia

	I kadencja	II kadencja	III kadencja	IV kadencja	V kadencja	VI kadencja	VII kadencja
posiedzenia 1-dniowe	55,74%	37,50%	45,79%	25,56%	26,14%	20,51%	14,06%
posiedzenia 2-dniowe	42,62%	52,50%	42,06%	46,67%	50,00%	66,67%	67,19%
posiedzenia 3-dniowe		10,00%	9,35%	18,89%	20,45%	12,82%	14,06%
posiedzenia 4-dniowe	1,64%		0,93%	8,89%	3,41%		4,69%
posiedzenia 5-dniowe			1,87%				

1989–2010 – rozkład procentowy posiedzeń w zależności od liczby dni posiedzenia.

Rozkład procentowy oraz trendy liniowe 1-, 2- i 3-dniowych posiedzeń Senatu w kolejnych kadencjach.

Na 489 posiedzeń, które odbyły się w latach 1989–2010, 161 posiedzeń trwało jeden dzień, co stanowiło 32,92% wszystkich posiedzeń. 247 posiedzeń dwudniowych stanowiło 50,51% wszystkich posiedzeń. Odbyły się także 63 posiedzenia trzydniowych i stanowiły one 12,88% wszystkich posiedzeń. 16 posiedzeń czterodniowych stanowiło 3,27% ogółu posiedzeń. Odnotowane w III kadencji 2 posiedzenia pięciodniowe stanowiły 0,41% wszystkich posiedzeń.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, w latach 1989–2010 praca Senatu charakteryzowała się niewielkim spadkiem trendu liczby posiedzeń przy jednoczesnym wzroście trendu liczby dni posiedzeń. Oznacza to, że Senat ma mniej posiedzeń, ale mniej jednodniowych, a coraz więcej kilkudniowych. Jednocześnie obserwuje się wzrost trendu efektywnego czasu pracy, co oznacza, że posiedzenia są coraz dłuższe. Potwierdza to wykres *Rozkład procentowy oraz trendy liniowe 1-, 2- i 3-dniowych posiedzeń Senatu w kolejnych kadencjach*, który wyraźnie wykazuje trend spadkowy posiedzeń jednodniowych i wzrostowe trendy posiedzeń dwu- i trzydniowych (posiedzenia dłuższe na wykresie pominięto celowo). Szczegółowe zestawienie efektywnego czasu pracy, liczby posiedzeń i liczby dni posiedzeń w podziale na zestawienia na koniec roku kalendarzowego i na koniec roku kadencji oraz w zestawieniach w poszczególnych rocznikach załączono na końcu opracowania.

Poniżej przedstawiono w formie tabeli różne interesujące dane charakteryzujące poszczególne kadencje, a dotyczące czasu posiedzeń Senatu. Zostały one wcześniej omówione przy każdej kadencji.

	I kadencja	II kadencja	III kadencja	IV kadencja	V kadencja	VI kadencja	VII kadencja
najkrótszy dzień posiedzenia	1:45:00	0:37:00	0:07:00	0:09:00	0:22:00	0:42:00	0:22:00
najdłuższy dzień posiedzenia	11:37:00	10:07:00	12:47:00	13:52:00	11:49:00	11:53:00	15:11:00
najkrótsze posiedzenie	1:45:00	0:45:00	0:53:00	0:57:00	0:56:00	3:32:00	1:16:00
najdłuższe posiedzenie	22:35:00	19:30:00	43:40:00	32:01:00	29:56:00	29:33:00	35:23:00
średni czas dnia posiedzenia	6:10:32	4:44:36	6:03:16	5:56:28	5:02:05	6:12:14	6:40:50
średni czas posiedzenia	9:06:41	8:10:56	10:00:55	12:24:37	10:00:44	11:55:51	13:52:58
najpóźniej zakończone posiedzenie	23:30	22:47	2:27	2:02	23:40	0:04	1:23

	Kadencja	Czas/godzina
najkrótszy dzień posiedzenia	III	0:07:00
najdłuższy dzień posiedzenia	VII	15:11:00
najkrótsze posiedzenie	II	0:45:00
najdłuższe posiedzenie	III	43:40:00
średni czas dnia posiedzenia	I–VII	5:49:49
średni czas posiedzenia	I–VII	10:47:15
najpóźniej zakończone posiedzenie	III	2:27

Najkrótszy dzień posiedzenia Senatu trwał 7 minut i był to trzeci (ostatni) dzień 57. posiedzenia III kadencji. Tego dnia odbyło się odroczone głosowanie nad ustawą – Prawo łowieckie. Z dotychczasowej praktyki wynika, że najkrótszymi dniami posiedzeń są te dni, kiedy Senat przeprowadza wyłącznie głosowania.

Najkrótsze posiedzenie trwało 45 minut. Było to 28. posiedzenie II kadencji – uroczyste posiedzenie Senatu w 70. rocznicę pierwszego posiedzenia Senatu II Rzeczypospolitej. W omawianych latach najkrótszym posiedzeniem były najczęściej uroczyste posiedzenia okolicznościowe.

Najdłużej trwający dzień posiedzenia odnotowano w VII kadencji. Był to drugi dzień 20. posiedzenia Senatu (29 października 2008 r.). Obrady trwały 15 godzin i 11 minut. Przeprowadzono dyskusje w sprawie 26 ustaw i w sprawie dwóch senackich projektów ustaw.

Najdłuższym posiedzeniem, trwającym 43 godziny i 40 minut, było 106. posiedzenie III kadencji, na którym w ciągu 5 dni rozpatrzono 38 punktów. Trzeciego dnia posiedzenie zakończyło się o godzinie 2:27 i było to najpóźniej zakończone posiedzenie. Przyczyną najdłużej trwających posiedzeń najczęściej były duża liczba rozpatrywanych punktów oraz takie ustawy jak ustawa budżetowa, ustawy dotyczące podatków czy emerytur.

Średni czas jednego dnia posiedzenia dla wszystkich kadencji wynosi 5 godzin i 50 minut. Najwyższą średnią w tym zakresie miała VII kadencja – 6 godzin i 41 minut, natomiast najniższą miała II kadencja – 4 godziny i 45 minut.

Średni czas jednego posiedzenia dla wszystkich kadencji wynosi 10 godzin i 47 minut. Najdłuższy średni czas jednego posiedzenia odnotowano dla VII kadencji – 13 godzin i 53 minuty, natomiast najniższą średnią miała II kadencja – 8 godzin i 11 minut.

Dodatkowym czynnikiem charakteryzującym czas pracy jest liczba stron w stenogramach z posiedzeń Senatu. W opracowaniu podano już przy omawianiu każdej kadencji wartości liczbowe. W formie wykresu przedstawiono także charakterystykę wzrostu liczby stron w poszczególnych latach. Poniżej przedstawiono tabelę, w której zestawiono liczbę stron

w poszczególnych kadencjach i we wszystkich kadencjach łącznie z uwzględnieniem wartości minimalnych, maksymalnych i średnich. Uwzględniono liczbę posiedzeń i dni posiedzeń Senatu.

	I kadencja	II kadencja	III kadencja	IV kadencja	V kadencja	VI kadencja	VII kadencja	Razem
liczba stron w stenogramach	4224	2886	10071	11117	9095	4750	9299	51442
liczba dni posiedzeń	90	69	177	188	175	75	133	907
liczba posiedzeń	61	40	107	90	88	39	64	489
najmniejsza liczba stron stenogramu na dzień	13	6	1	2	4	9	4	1
największa liczba stron stenogramu na dzień	90	85	126	138	118	121	159	159
najmniejsza liczba stron stenogramu na posiedzenie	14	6	9	9	9	31	8	6
największa liczba stron stenogramu na posiedzenie	146	163	431	319	326	296	374	431
średnia liczba stron stenogramu na dzień	46,9	41,8	56,9	59,1	52,0	63,3	69,9	56,7
średnia liczba stron stenogramu na posiedzenie	69,2	72,2	94,1	123,5	103,4	121,8	145,3	105,2

Tabela pokazuje charakterystyczne wartości dla dotychczasowych kadencji. Najmniejszą liczbę stron na dzień posiedzenia – 1 strona – odnotowano w III kadencji. Był to najkrótszy dzień posiedzenia Senatu (7 minut). Największą liczbę stron na dzień posiedzenia – 159 stron – odnotowano w VII kadencji. Był to najdłuższy dzień posiedzenia Senatu (15 godzin i 11 minut). Stenogram z najkrótszego posiedzenia Senatu (II kadencja) ma 6 stron, a stenogram z najdłuższego posiedzenia (III kadencja) ma 431 stron.

Średnio w siedmiu kadencjach na jeden dzień posiedzenia przypada 56,7 strony stenogramu. Wartości średnie wynosiły od 41,8 strony w kadencji II do 69,9 strony w kadencji VII.

W przypadku średniej liczby stron na posiedzenie wartość ta dla siedmiu kadencji wynosi 105,2 strony. Najmniejsza średnia przypadła w udziale kadencji I – 69,2 strony, a średnia największa w kadencji VII – 145,3 strony.

Czytelnikowi niniejszego opracowania należy jeszcze zwrócić uwagę na fakt, że omówiony tu czas posiedzeń Senatu, to praca senatorów wyłącznie na posiedzeniach plenarnych. Senatorowie pracują także w organach Senatu (przede wszystkim w komisjach), a także w swoich okręgach wyborczych.

ZAŁĄCZNIK 1:
STATYSTYKA POSIEDZEŃ SENATU W LATACH 1989–2010
W PODZIALE NA KADENCJE

STATYSTYKA POSIEDZEŃ SENATU I KADENCJI 18 czerwca 1989 – 25 listopada 1991							
		Efektywny czas pracy	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń	Liczba głosowań elektronicznych	Liczba głosowań tajnych	Liczba stron w stenogramie
na koniec 1. roku kalendarzowego kadencji	1989-12-31	95:15:00	15	20	160	0	675
na koniec 1. roku kadencji	1990-06-17	189:20:00	25	35	384	1	1373
na koniec 2. roku kalendarzowego kadencji	1990-12-31	314:13:00	40	55	747	2	2335
na koniec 2. roku kadencji	1991-06-17	408:05:00	50	70	962	7	3057
na koniec kadencji	1991-11-25	553:53:00	61	90	1362	7	4224
w 1. roku kalendarzowym	1989	95:15:00	15	20	160	0	675
w 2. roku kalendarzowym	1990	218:58:00	25	35	587	2	1660
w 3. roku kalendarzowym	1991	239:40:00	21	35	615	5	1889
w 1. roku kadencji	od 1989-06-18 do 1990-06-17	189:20:00	25	35	384	1	1373
w 2. roku kadencji	od 1990-06-18 do 1991-06-18	218:45:00	25	35	578	6	1684
w 3. roku kadencji	od 1991-06-18 do 1991-11-25	145:48:00	11	20	400	0	1167

najkrótszy dzień posiedzenia	1. i 8. pos.	1:45:00
najdłuższy dzień posiedzenia	54. pos.	11:37:00
najkrótsze posiedzenie	1. i 8. pos.	1:45:00
najdłuższe posiedzenie	3. pos.	22:35:00
średni czas dnia posiedzenia		6:10:32
średni czas posiedzenia		9:06:41
najpóźniej zakończone posiedzenie	54. pos.	23:30

**STATYSTYKA POSIEDZEŃ SENATU II KADENCJI
25 listopada 1991 – 31 maja 1993**

		Efektywny czas pracy	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń	Liczba głosowań elektronicznych	Liczba głosowań tajnych	Liczba stron w stenogramie
na koniec 1. roku kalendarzowego kadencji	1991-12-31	11:46:00	3	5	16	11	88
na koniec 1. roku kadencji	1992-11-24	191:54:00	26	43	444	13	1695
na koniec 2. roku kalendarzowego kadencji	1992-12-31	214:01:00	30	49	519	14	1894
na koniec kadencji	1993-05-31	327:17:00	40	69	903	19	2886
w 1. roku kalendarzowym	1991	11:46:00	3	5	16	11	88
w 2. roku kalendarzowym	1992	202:15:00	27	44	503	3	1806
w 3. roku kalendarzowym	1993	113:16:00	10	20	384	5	992
w 1. roku kadencji	od 1991-11-25 do 1992-11-24	191:54:00	26	43	444	13	1695
w 2. roku kadencji	od 1992-11-25 do 1993-05-31	135:23:00	14	26	459	6	1191

najkrótszy dzień posiedzenia	3. pos.	0:37:00
najdłuższy dzień posiedzenia	34. pos.	10:07:00
najkrótsze posiedzenie	28. pos.	0:45:00
najdłuższe posiedzenie	34. pos.	19:30:00
średni czas dnia posiedzenia		4:44:36
średni czas posiedzenia		8:10:56
najpóźniej zakończone posiedzenie	34. pos.	22:47

STATYSTYKA POSIEDZEŃ SENATU III KADENCJI 19 września 1993 – 20 października 1997							
		Efektywny czas pracy	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń	Liczba głosowań elektronicznych	Liczba głosowań tajnych	Liczba stron w stenogramie
na koniec 1. roku kalendarzowego kadencji	1993-12-31	41:45:00	9	10	57	7	353
na koniec 1. roku kadencji	1994-09-18	190:19:00	30	38	372	10	1689
na koniec 2. roku kalendarzowego kadencji	1994-12-31	268:32:00	36	49	560	10	2429
na koniec 2. roku kadencji	1995-09-18	415:20:00	53	75	983	21	3799
na koniec 3. roku kalendarzowego kadencji	1995-12-31	506:35:00	63	92	1342	21	4665
na koniec 3. roku kadencji	1996-09-18	690:03:00	80	122	2072	25	6443
na koniec 4. roku kalendarzowego kadencji	1996-12-31	773:32:00	88	135	2379	25	7228
na koniec kadencji	1997-10-20	1071:38:0 0	107	177	4067	28	10071
w 1. roku kalendarzowym	1993	41:45:00	9	10	57	7	353
w 2. roku kalendarzowym	1994	226:47:00	27	39	503	3	2076
w 3. roku kalendarzowym	1995	238:03:00	27	43	782	11	2236
w 4. roku kalendarzowym	1996	266:57:00	25	43	1037	4	2563
w 5. roku kalendarzowym	1997	298:06:00	19	42	1688	3	2843
w 1. roku kadencji	od 1993-09-19 do 1993-09-18	190:19:00	30	38	372	10	1689
w 2. roku kadencji	od 1994-09-19 do 1995-09-18	225:01:00	23	37	611	11	2110
w 3. roku kadencji	od 1995-09-19 do 1996-09-18	274:43:00	27	47	1089	4	2644
w 4. roku kadencji	od 1996-09-19 do 1997-10-20	381:35:00	27	55	1995	3	3628

najkrótszy dzień posiedzenia	57. pos.	0:07:00
najdłuższy dzień posiedzenia	106. pos.	12:47:00
najkrótsze posiedzenie	39. pos.	0:53:00
najdłuższe posiedzenie	106. pos.	43:40:00
średni czas dnia posiedzenia		6:03:16
średni czas posiedzenia		10:00:55
najpóźniej zakończone posiedzenie	106. pos.	2:27

**STATYSTYKA POSIEDZEŃ SENATU IV KADENCJI
20 października 1997 – 18 października 2001**

		Efektywny czas pracy	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń	Liczba głosowań elektronicznych	Liczba głosowań tajnych	Liczba stron w stenogramie
na koniec 1. roku kalendarzowego kadencji	1997-12-31	36:14:00	5	7	72	7	340
na koniec 1. roku kadencji	1998-10-19	235:21:00	20	39	1006	9	2280
na koniec 2. roku kalendarzowego kadencji	1998-12-31	311:51:00	27	51	1405	9	3042
na koniec 2. roku kadencji	1999-10-19	482:48:00	43	81	2224	9	4759
na koniec 3. roku kalendarzowego kadencji	1999-12-31	543:10:00	48	92	2434	9	5379
na koniec 3. roku kadencji	2000-10-19	773:35:00	66	131	4014	20	7651
na koniec 4. roku kalendarzowego kadencji	2000-12-31	851:45:00	72	145	4580	22	8456
na koniec kadencji	2001-10-18	1116:55:00	90	188	6856	27	11117
w 1. roku kalendarzowym	1997	36:14:00	5	7	72	7	340
w 2. roku kalendarzowym	1998	275:37:00	22	44	1333	2	2702
w 3. roku kalendarzowym	1999	231:19:00	21	41	1029	0	2337
w 4. roku kalendarzowym	2000	308:35:00	24	53	2146	13	3077
w 5. roku kalendarzowym	2001	265:10:00	18	43	2276	5	2661
w 1. roku kadencji	od 1997-10-20 do 1998-10-19	235:21:00	20	39	1006	9	2280
w 2. roku kadencji	od 1998-10-20 do 1999-10-19	247:27:00	23	42	1218	0	2479
w 3. roku kadencji	od 1999-10-20 do 2000-10-19	290:47:00	23	50	1790	11	2892
w 4. roku kadencji	od 2000-10-20 do 2001-10-18	343:20:00	24	57	2842	7	3466

najkrótszy dzień posiedzenia	25. pos.	0:09:00
najdłuższy dzień posiedzenia	29. pos.	13:52:00
najkrótsze posiedzenie	56. pos.	0:57:00
najdłuższe posiedzenie	49. pos.	32:01:00
średni czas dnia posiedzenia		5:56:28
średni czas posiedzenia		12:24:37
najpóźniej zakończone posiedzenie	14. pos.	2:02

STATYSTYKA POSIEDZEŃ SENATU V KADENCJI 19 października 2001 – 18 października 2005							
		Efektywny czas pracy	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń	Liczba głosowań elektronicznych	Liczba głosowań tajnych	Liczba stron w stenogramie
na koniec 1. roku kalendarzowego kadencji	2001-12-31	33:11:00	6	9	139	6	317
na koniec 1. roku kadencji	2002-10-18	199:15:00	25	43	1216	7	1966
na koniec 2. roku kalendarzowego kadencji	2002-12-31	272:35:00	31	56	1699	7	2712
na koniec 2. roku kadencji	2003-10-18	437:17:00	46	87	3060	12	4396
na koniec 3. roku kalendarzowego kadencji	2003-12-31	494:00:00	52	99	3711	13	4988
na koniec 3. roku kadencji	2004-10-18	678:57:00	70	137	5296	21	6945
na koniec 4. roku kalendarzowego kadencji	2004-12-31	731:27:00	75	148	5763	28	7498
na koniec kadencji	2005-10-18	881:05:00	88	175	7201	30	9095
w 1. roku kalendarzowym	2001	33:11:00	6	9	139	6	317
w 2. roku kalendarzowym	2002	239:24:00	25	47	1560	1	2395
w 3. roku kalendarzowym	2003	221:25:00	21	43	2012	6	2276
w 4. roku kalendarzowym	2004	237:27:00	23	49	2052	15	2510
w 5. roku kalendarzowym	2005	149:38:00	13	27	1438	2	1597
w 1. roku kadencji	od 2001-10-19 do 2002-10-18	199:15:00	25	43	1216	7	1966
w 2. roku kadencji	od 2002-10-19 do 2003-10-18	238:02:00	21	44	1844	5	2430
w 3. roku kadencji	od 2003-10-19 do 2004-10-18	241:40:00	24	50	2236	9	2549
w 4. roku kadencji	od 2004-10-19 do 2005-10-18	202:08:00	18	38	1905	9	2150

najkrótszy dzień posiedzenia	50. pos.	0:22:00
najdłuższy dzień posiedzenia	79. pos.	11:49:00
najkrótsze posiedzenie	65. pos.	0:56:00
najdłuższe posiedzenie	86. pos.	29:56:00
średni czas dnia posiedzenia		5:02:05
średni czas posiedzenia		10:00:44
najpóźniej zakończone posiedzenie	82. pos.	23:40

STATYSTYKA POSIEDZEŃ SENATU VI KADENCJI 19 października 2005 – 4 listopada 2007							
		Efektywny czas pracy	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń	Liczba głosowań elektronicznych	Liczba głosowań tajnych	Liczba stron w stenogramie
na koniec 1. roku kalendarzowego kadencji	2005-12-31	26:44:00	3	7	79	9	269
na koniec 1. roku kadencji	2006-10-18	212:29:00	20	38	888	15	2183
na koniec 2. roku kalendarzowego kadencji	2006-12-31	255:51:00	24	45	1125	15	2627
na koniec 2. roku kadencji	2007-10-18	465:18:00	39	75	2368	20	4750
na koniec kadencji	2007-11-04	465:18:00	39	75	2368	20	4750
w 1. roku kalendarzowym	2005	26:44:00	3	7	79	9	269
w 2. roku kalendarzowym	2006	229:07:00	21	38	1046	6	2358
w 3. roku kalendarzowym	2007	209:27:00	15	30	1243	5	2123
w 1. roku kadencji	od 2005-10-19 do 2006-10-18	212:29:00	20	38	888	15	2183
w 2. roku kadencji	od 2006-10-19 do 2007-10-18	252:49:00	19	37	1480	5	2567

najkrótszy dzień posiedzenia	2. pos.	0:42:00
najdłuższy dzień posiedzenia	35. pos.	11:53:00
najkrótsze posiedzenie	1. pos.	3:32:00
najdłuższe posiedzenie	34. pos.	29:33:00
średni czas dnia posiedzenia		6:12:14
średni czas posiedzenia		11:55:51
najpóźniej zakończone posiedzenie	30. pos.	0:04

STATYSTYKA POSIEDZEŃ SENATU VII KADENCJI dane za okres od 05.11.2007 do 04.11.2010							
		Efektywny czas pracy	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń	Liczba głosowań elektronicznych	Liczba głosowań tajnych	Liczba stron w stenogramie
na koniec 1. roku kalendarzowego kadencji	2007-12-31	22:23:00	3	7	38	8	233
na koniec 1. roku kadencji	2008-11-04	237:30:00	20	40	1112	16	2530
na koniec 2. roku kalendarzowego kadencji	2008-12-31	328:41:00	24	51	1825	16	3500
na koniec 2. roku kadencji	2009-11-04	591:19:00	43	88	3104	23	6265
na koniec 3. roku kalendarzowego kadencji	2009-12-31	641:15:00	46	96	3356	25	6787
na koniec 3. roku kadencji	2010-11-04	888:30:00	64	133	4468	35	9299
w 1. roku kalendarzowym	2007	22:23:00	3	7	38	8	233
w 2. roku kalendarzowym	2008	306:18:00	21	44	1787	8	3267
w 3. roku kalendarzowym	2009	312:34:00	22	45	1531	9	3287
w 4 roku kalendarzowym (niepełnym)	2010	247:15:00	18	37	1112	10	2512
w 1. roku kadencji	od 2007-11-05 do 2008-11-04	237:30:00	20	40	1112	16	2530
w 2. roku kadencji	od 2008-11-05 do 2009-11-04	353:49:00	23	48	1992	7	3735
w 3. roku kadencji	od 2009-11-05 do 2010-11-04	297:11:00	21	45	1364	12	3034

najkrótszy dzień posiedzenia	35. pos.	0:22:00
najdłuższy dzień posiedzenia	20. pos.	15:11:00
najkrótsze posiedzenie	2. pos.	1:16:00
najdłuższe posiedzenie	24. pos.	35:23:00
średni czas dnia posiedzenia		6:40:50
średni czas posiedzenia		13:52:58
najpóźniej zakończone posiedzenie	1. pos.	1:23

CZAS TRWANIA POSIEDZEŃ WYBRANYCH IZB PARLAMENTARNYCH

27 marca 2007 r. francuski korespondent ECPRD (Europejskie Centrum Badań i Dokumentacji Parlamentarnej) skierował do wszystkich korespondentów ankietę pt. *Szczegółowe dane dotyczące pracy parlamentu (rytm i okresy pracy parlamentu)*, Specific Characteristics of the Parliamentary Administration (Parliamentary Work Periods and Rhythms).

Niniejszy rozdział opracowano na podstawie 35 odpowiedzi na tę ankietę oraz na podstawie prowadzonych na bieżąco statystyk dotyczących polskiego Senatu. Informacje uzupełniono także o dane zawarte w opracowaniu *Ogólne zasady procedowania w senatach państw europejskich. Terminy odbywania posiedzeń* (zeszyt OT-437, Biuro Informacji i Dokumentacji, luty 2006 r.).

Uzyskane dane opracowano w formie tabeli. Na ich podstawie sformułowano następujące wnioski:

- * Uzyskane dane są niekompletne i często nieporównywalne. Część respondentów pomija wszystkie dane dotyczące czasu posiedzeń, część podaje tylko niektóre z nich, a inni podają dane z różnych, często nieporównywalnych i niezrozumiałych okresów czasowych (np. Grecja – marzec 2004 r. – wybory, Wielka Brytania – maj 2005 r. – wybory). Niektóre parlamenty przekazały informacje z sesji 2003–2004, 2004–2005, 2005–2006 (dla potrzeb opracowania te dane są porównywalne i tych respondentów oznaczono dwiema gwiazdkami). Są też takie dane, które są całkowicie niezrozumiałe (np. Macedonia podaje dane w dniach i minutach). Wniosek: respondenci często nie przygotowują szczegółowej odpowiedzi; przekazują te dane, którymi dysponują, bez ich wcześniejszego opracowania.
- * Ankieta zawierała pytanie o liczbę dni i godzin pracy w czasie posiedzeń. Zabrakło pytania o liczbę posiedzeń, ale kilka państw przekazało tę informację. Dzięki temu wiadomo, że posiedzenie części parlamentów może trwać kilka dni i wtedy liczba posiedzeń jest mniejsza od liczby dni posiedzeń. Są także parlamenty, gdzie liczba posiedzeń jest większa od liczby dni posiedzeń, co oznacza, że jednego dnia może się odbyć kilka posiedzeń (senat w Belgii, we Włoszech). Wniosek: należałoby pytać o liczbę posiedzeń, liczbę dni posiedzeń i efektywny czas pracy w godzinach i minutach.
- * Na podstawie danych dotyczących średniego czasu jednego posiedzenia można powiedzieć, że są izby „bardzo sprawne” i ich posiedzenia trwają krótko (Armenia – 1,5 godz., Cypr – 2,5 godz., inne izby – 3–4 godz.) oraz izby, gdzie posiedzenia trwają

kilkanaście godzin lub kilka dni (np. Czechy – 8–9 dni). Są to dane bardzo interesujące, aczkolwiek nie zawsze zrozumiałe bez dodatkowych informacji. Na przykład w przypadku Bundesratu mamy informacje o jego bardzo bogatym programie posiedzenia i jednocześnie o krótkim czasie trwania posiedzenia, a wszystko to za sprawą posiedzenia przygotowawczego, którego czas nigdzie nie jest uwzględniany.

- * Posiedzenia izb parlamentarnych odbywają się i przed południem, i w godzinach popołudniowych. Regułą jest procedowanie do godziny 21:00. Późniejsze zakończenie obrad to przypadki szczególne, które, jak wynika z ankiet, najczęściej zdarzają się w czasie pracy nad budżetem oraz w przypadkach spiętrzenia pracy przed przerwami świątecznymi lub wakacyjnymi. Są też izby, które mają regulaminowo określone godziny pracy (np. Francja, Słowacja, Szwajcaria, Turcja).
- * Większość ankietowanych izb zaznaczyła lata wyborcze (jeżeli tego nie wskazano w ankiecie, to uczynił to autor opracowania). Większość respondentów zauważyła więc mniejszą liczbę posiedzeń w tych latach i zaznaczono powód tego zjawiska. Nie jest to jednak regułą (np. czeski senat, norweski Storting, szwedzki parlament).

Dane dotyczące czasu posiedzeń polskiego senatu dają się porównywać z innymi europejskimi senatami (drugimi izbami).

Belgia – senat belgijski pracuje w systemie sesyjnym, sesja zaczyna się w drugi wtorek października i jest zamykana decyzją króla. Belgia podała zbiorcze dane za lata 2003–2006. Podsumowując dane polskie można stwierdzić, że czas pracy obu izb jest podobny. Co prawda senat belgijski odbył w tym samym czasie 212 posiedzeń, a polski zaledwie 81 posiedzeń, ale dni obrad w Belgii to 151, a w Polsce – 121, czyli różnica już dużo mniejsza; w godzinach czas pracy wynosi odpowiednio: Belgia – 734 godziny, Polska – 644 godziny.

Czechy. Senat czeski, podobnie jak polski, pracuje w systemie pracy całorocznej, ale zdecydowanie mniej dni i godzin niż senat polski. Wynika to z faktu, że zazwyczaj posiedzenia czeskiego senatu odbywają się rzadziej niż raz w miesiącu, a wielopunktowy porządek obrad wymaga 2-, 3-dniowego posiedzenia.

Hiszpania. Posiedzenia odbywają się w dwóch sesjach: od lutego do czerwca i od września do grudnia. Czas pracy w obu izbach (polskiej i hiszpańskiej) jest zbliżony, chociaż nieco więcej czasu pracuje senat hiszpański. W czasie sesji, regularnie dwa razy w miesiącu, senat spotyka się na 2 dni (wtorek i środa, każdy dzień to oddzielne posiedzenie plenarne).

Islandia. Althing pracuje w systemie sesyjnym od 1 października do połowy grudnia i od stycznia do połowy maja (do połowy marca w roku wyborczym).

Niemcy. Wydawałoby się, że niemiecki Bundesrat nie potrzebuje wiele czasu na odbycie posiedzeń plenarnych. Obraduje nie częściej niż w jeden piątek w miesiącu przez kilka godzin. Ale nie uwzględniono tu czasu pracy zakulisowej. Po zakończeniu prac w komisjach, rządy państw związkowych opracowują swoje stanowiska. W poniedziałki lub wtorki opracowuje się tzw. listy do głosowania. W środy i czwartki odbywają się prace koordynujące oraz dyskusje służące zawarciu kompromisów. Temu samemu celowi służą nieformalne spotkania przy śniadaniu w piątek rano. Przed posiedzeniem plenarnym zaczynającym się o 9:30 odbywa się niejawnie posiedzenie przygotowawcze, na którym ustala się plan i strategię posiedzenia plenarnego, przeprowadza się także próbne głosowania. Na posiedzeniu przygotowawczym można jeszcze zażyczyć sobie przeprowadzenia dodatkowych poufnych dyskusji. Przyjęte uzgodnienia są zazwyczaj przestrzegane podczas sprawnie przebiegających obrad plenarnych.

Rumunia. Jak wynika z ankiety, czas posiedzeń senatu rumuńskiego jest podawany łącznie z czasem posiedzeń komisji i wobec tego są to dane nieporównywalne. Stwierdzić można jednak, że senat rumuński przepracowuje w ciągu roku wiele dni, ale posiedzenia przebiegają dość sprawnie – średni czas jednego posiedzenia to 3 godziny. Obrady odbywają się w poniedziałki, środy i czwartki, a czasem także we wtorki. Każdy dzień to odrębne posiedzenie. Senat rumuński pracuje w systemie sesji: od lutego do czerwca i od września do grudnia.

Szwajcaria. Rada Kantonów pracuje w systemie czterech trzytygodniowych sesji: wiosna, lato, jesień i zima. Dane statystyczne dotyczące liczby dni posiedzeń podawane są wspólnie dla obu izb (Rada Kantonów odbywa mniej posiedzeń niż Rada Narodowa), ale statystyki godzinowe podano już w rozbięciu na poszczególne izby. Charakterystyczną cechą pracy tej izby jest intensyfikacja posiedzeń. W czasie trzech tygodni sesji izba pracuje 4 dni w pierwszych dwóch tygodniach i 5 dni w ostatnim tygodniu sesji. W oficjalnych statystykach parlamentu szwajcarskiego podaje się liczbę stron w stenogramach z posiedzeń i liczbę stron na jeden dzień posiedzenia (stały wzrost liczby stron na jeden dzień posiedzenia od 45 str./jeden dzień w 1979 r do 148 str./jeden dzień w 2006 r.).

Włochy. Teoretycznie istnieje pojęcie sesji, jednak izba pracuje przez cały rok z przerwą wakacyjną i na święta wielkanocne. Jak wynika z danych w tabeli, senat włoski przepracowuje trzykrotnie więcej dni niż senat polski oraz ponad dwukrotnie więcej godzin. Charakterystyczne dla niego jest to, że bardzo często jednego dnia odbywają się dwa posiedzenia plenarne (brak danych w tabeli: 114 dni – 206 posiedzeń, 120 dni – 210 posiedzeń).

ZAŁĄCZNIK 2:
TABELARYCZNE ZESTAWIENIE CZASU TRWANIA POSIEDZEŃ
WYBRANYCH IZB PARLAMENTARNYCH

Oznaczenia przyjęte w tabeli:

bd	brak danych
* (+ pogrubienie)	rok wyborczy
**	sesje 2003-2004, 2004-2005, 2005-2006
***	łącznie z sesjami nadzwyczajnymi

druga izba – senat

Nazwy izb parlamentarnych przyjęto za Polską Agencją Prasową.

Państwo	Izba	2004		2005		2006		Średni czas jednego posiedzenia	Uwagi dodatkowe
		dni	godziny	dni	godziny	dni	godziny		
Albania	Zgromadzenie	brak odpowiedzi							zdarzają się posiedzenia do rana
Andora	Rada Generalna	17	70:00:00	10*	35:00:00	17	72:00:00	4-5 godzin	zwykle obrady odbywają się po południu, rzadko w nocy
Armenia***	Zgromadzenie Narodowe	52	bd	57	bd	57	bd	1,5 godziny	bardzo rzadko obrady odbywają się wieczorami, nigdy w nocy
Austria	Rada Narodowa	50	324:34:00	42	283:30:00	29*	229:05:00	6 godz. 50 min.	regularnie posiedzenia wieczorne, a nawet przeciągające się do nocy
Belgia	Izba Deputowanych	w latach 2005-2006: 72 posiedzenia, w tym 21 wieczornych						3 godziny	regularne posiedzenia wieczorne, rzadko nocne, 30% posiedzeń po 18:00 trwające średnio 2 godziny 11 minut
Belgia	Senat	w latach 2003-2007: 212 posiedzeń trwających 151 dni, łącznie 733 godziny 53 minuty, w tym 60 posiedzeń porannych, 150 popołudniowych, 1 wieczorne i 1 sesja nadzwyczajna						4 godziny	posiedzenia odbywają się od środy do piątku łącznie
Bośnia i Hercegowina	Izba Reprezentantów	24	160:00:00	23	142:00:00	17*	59:00:00	3-5 godzin	rzadkie przypadki posiedzeń wieczornych i w nocy
	Izba Ludu	20	100:00:00	16	57:00:00	12	39:00:00		
Chorwacja	Zgromadzenie	74	651:48:00	82	571:21:00	83	597:13:00	brak odpowiedzi	posiedzenia trwają zwykle od 9:30 do 19:00, ale w szczególnych przypadkach, jak np. budżet, trwają do północy, a nawet dłużej
Cypr	Izba Reprezentantów	40	bd	44	bd	bd*	bd	2,5 godziny	izba pracuje popołudniami, bardzo rzadko wieczorami (zdarza się np. przy pracy nad budżetem)
Czechy	Izba Poselska	73	bd	81	bd	62*	bd	8-9 dni	posiedzenia zaczynają się zwykle o 9:00 i trwają nie dłużej niż do 21:00, głosowania nie mogą zacząć się później niż o 19:00

Państwo	Izba	2004		2005		2006		Średni czas jednego posiedzenia	Uwagi dodatkowe
		dni	godziny	dni	godziny	dni	godziny		
Czechy	Senat	28*	192:00:00	24	195:00:00	27*	171:00:00	2-3 dni	regularnie pracuje się wieczorami i w nocy, jeśli wymaga tego temat posiedzenia
Dania**	Folketing	104	723:58:00	96*	640:44:00	101	615:37:00	6 godz. 6 min.	posiedzenia wieczorami regularnie w ostatnim tygodniu przed przerwą wakacyjną i przed świętami Bożego Narodzenia
Estonia	Zgromadzenie	117	366:22:00	117	264:30:00	121	287:19:00	brak odpowiedzi	rzadkie przypadki posiedzeń wieczorami i w nocy
Francja	Senat	brak odpowiedzi							wtorki: od 9:30 do 13:00 (przerwa 30 minut), od 16:00 do 20:00 środy: od 15:00 do 20:00 czwartki: od 9:30 do 13:00 (przerwa 30 minut), od 15:00 do 20:00; przy pracy nad ustawą budżetową - praca także w nocy (kłopoty z frekwencją)
Grecja	Izba Posłów	03.2004-07.2005		07.2005-10.2005		10.2005-10.2006		6 godzin	posiedzenia odbywają się zarówno w godzinach porannych, jak i wieczornych, wieczorne mogą trwać nawet do północy
		231*	672:00:00	44	157:00:00	196	543:00:00		
Gruzja	Parlament	w tym roku 90 dni, 540 godzin						6 godzin	rzadko posiedzenia wieczorne i tylko do 21:00
Hiszpania	Senat	25*	122:30:00	41	286:55:00	40	270:35:00	4 godziny	zwykle poranne lub popołudniowe sesje, bardzo rzadko wieczorne, dni posiedzeń: wtorki i środy
Holandia	Izba Pierwsza	brak odpowiedzi							posiedzenia od wtorku aż do wyczerpania porządku, nie dłużej niż do czwartku
Islandia	Althing	114	659:00:00	94	529:00:00	100	646:00:00	6 godzin dziennie	izba regularnie pracuje wieczorami i w godzinach nocnych.

Państwo	Izba	2004		2005		2006		Średni czas jednego posiedzenia	Uwagi dodatkowe
		dni	godziny	dni	godziny	dni	godziny		
Macedonia	Zgromadzenie	146 dni i 35 minut		108 dni i 20 minut		83* dni i 30 minut		6-7 dni	rzadko pracuje się wieczorami i nocami
Niemcy	Izba Niższa	65	484:00:00	47*	305:00:00	65	486:00:00	brak odpowiedzi	posiedzenia zaczynają się w środy o 13:00 pytaniami do rządu (35 minut), potem zaczyna się "godzina pytań", która trwa zwykle dwie godziny, posiedzenie kończy się ok. 15:35, chyba że porządek obrad uwzględni dodatkowy punkt, w którym można debatować nad jednym aktualnym wydarzeniem, wtedy posiedzenie kończy się około 17:00; w czwartki posiedzenie zaczyna się o 9:00 i obrady kończą się między 20:00 a 23:00, w piątki posiedzenia zaczynają się o 9:00 i kończą się we wczesnych godzinach popołudniowych
Niemcy	Rada Federalna	12	45:37:00	11	30:45:00	11	32:22:00	3-4 godziny	izba nie pracuje wieczorami i w nocy, posiedzenia odbywają się w piątki co 3-4 tygodnie, obrady trwają od 9:30 do wczesnych godzin popołudniowych; porządek dzienny zawiera 50-80 punktów, ale praca przebiega szybko, ponieważ przed posiedzeniem plenarnym odbywa się niejawnie posiedzenie przygotowawcze, na którym ustala się plan i strategię pracy posiedzenia plenarnego
Norwegia	Storting	102	457:00:00	97*	430:00:00	91	366:00:00	3-4 godziny	rzadko pracuje się wieczorami i w nocy, w grudniu przy pracy nad budżetem i w czerwcu przed przerwą wakacyjną; posiedzenia w dni robocze odbywają się w godz. 10:00-15:00, a w soboty 10:00-13:00, jeżeli jest dużo pracy to prezydium może podjąć decyzję o odbywaniu posiedzeń także w godzinach 18:00-22:00, ale tylko we wtorki i czwartki

Państwo	Izba	2004		2005		2006		Średni czas jednego posiedzenia	Uwagi dodatkowe
		dni	godziny	dni	godziny	dni	godziny		
Polska	Senat	49	237:27:00	34*	177:11:00	38	229:10:00	2 dni 10-12 godzin	zazwyczaj posiedzenia zaczynają się w środy o 11:00, w kolejne dni posiedzenie (czwartki i piątki) zaczyna się pomiędzy 9:00 a 13:00 (zależy od obrad komisji), posiedzenia kończą się zwykle pomiędzy 18:00 a 21:00, sporadycznie później
Portugalia	Zgromadzenie Republiki	107	353:00:00	21*	84:00:00	145	464:00:00	3-4 godziny	posiedzenia odbywają się w środy i czwartki od godziny 15:00 do 18:00 (sporadycznie do 20:00), przy pracy nad budżetem zdarza się praca w nocy
Rosja	Rada Federacji	brak odpowiedzi							od poniedziałku do piątku od 10:00 do 14:00 z 30 minutową przerwą oraz popołudniami od 16:00 do 18:00
Rumunia	Izba Deputowanych	105*	277:00:00	117	359:00:00	115	277:00:00	3 godziny	izba nie pracuje wieczorami i w nocy
Rumunia***	Senat+komisje	127*	842:00:00	165	1038:00:00	144	850:00:00	3 godziny	praca wieczorami i w nocy tylko w wyjątkowych sytuacjach
	Senat	69*	bd	90	bd	95	bd		
Serbia	Zgromadzenie Narodowe	117	936:00:00	157	1256:00:00	57	456:00:00	5 dni	regularnie posiedzenia kończą się o 18:00, w nocy bardzo rzadko
Słowacja	Rada Narodowa	72	bd	64	bd	38*	bd	od kilku godzin do 2 tygodni	regulaminowo obrady trwają do 19:00, ale izba może w drodze głosowania podjąć decyzję o dłuższej pracy
Słowenia***	Zgromadzenie Narodowe	65*	441:10:00	64	397:07:00	217	1456:10:00	8 godzin	posiedzenia zaczynają się o 10:00 i trwają do popołudnia, a czasami do wieczora

Państwo	Izba	2004		2005		2006		Średni czas jednego posiedzenia	Uwagi dodatkowe
		dni	godziny	dni	godziny	dni	godziny		
Szwajcaria	Rada Narodowa	57	310:06:00	52	290:12:00	54	288:30:00	5 godzin	zdarzają się posiedzenia do godziny 22:00; poniedziałki od 14:30, od wtorku do czwartku od 8:00 do 13:00, piątek (ostatni tydzień sesji) od 8:00 do 11:00
	Rada Kantonów		145:33:00		183:03:00		184:39:00		
Szwecja**	Riksdag	131	602:30:00	141	730:30:00	142*	680:30:00	5 godzin	30% dni posiedzeń kończy się po 18:00, praca nie dłużej niż do 23:00
Turcja	Wielkie Zgromadzenie Narodowe	132	660:29:00	128	748:34:00	131	770:08:00	brak odpowiedzi	posiedzenia wg regulaminu trwają od 15:00 do 19:00, ale w przypadku rozpatrywania budżetu - 14:00-22:00
Wielka Brytania	Izba Gmin	11.2004 - 05.2005 6 miesięcy		05.2005 - 11.2006 18 miesięcy		7 godz. 56 min.		poniedziałki i wtorki od 14:30 do 22:30, środy od 11:30 do 19:30, czwartki od 10:30 do 18:30, piątki od 9:30 do 15:00	
		65	535:10:00	208	1572:04:00				
Wielka Brytania	Izba Lordów	brak odpowiedzi							poniedziałki, wtorki i środy od 14:30, czwartki od 15:00, dopuszcza się także w piątki od 11:00
Włochy	Izba Deputowanych	bd	908:00:00	bd	717:00:00	bd*	671:00:00	4-8 godzin	poniedziałki i piątki - średnio 4-5 godzin, wtorki, środy i czwartki - średnio 8 godz.; często posiedzenia kończą się o 20:30/21:00
Włochy	Senat	114	545:00:00	120	523:00:00	bd*	369:00:00	3-4 godziny	izba regularnie pracuje do 20:30, ale zdarza się że posiedzenie kończy się w nocy

